

ANÀLISI I PRODUCCIÓ DE TEXTOS CATALANS

G1: Josep Besa

(jbesa@ub.edu)

Dossier 1

Unitats A, B, C i D del programa [2]

- Les habilitats comunicatives [2]
- El text [10]
- El text narratiu [25]
- El text explicatiu [39]

Annexos [48]

- Normes d'edició dels textos [49]
- Materials de consulta [50]
- Índexs de les gramàtiques de l'IEC [57]
- Taules [59]

Segments anòmals per revisar [67]

extrets del text narratiu (activitat obligatòria 1) d'alumnes de cursos passats

A/ LES HABILITATS COMUNICATIVES: ESCOLTAR, LLEGIR, PARLAR I ESCRIURE

- El procés de comprensió del text
- El procés de producció del text
- Propòsits de lectura i d'escriptura

Escoltar, llegir, parlar i escriure són les quatre grans formes de comunicació verbal. Aquestes formes es poden classificar segons el canal de comunicació i segons el paper en el procés de la comunicació: segons el **canal**, tenim habilitats orals (*escoltar* i *parlar*) i habilitats escrites (*llegir* i *escriure*); segons el **paper** en el procés de la comunicació, tenim habilitats receptives (*escoltar* i *llegir*) i habilitats productives (*parlar* i *escriure*).

HABILITATS COMUNICATIVES		
paper \ canal	receptives	productives
orals	<i>escoltar</i>	<i>parlar</i>
escrites	<i>llegir</i>	<i>escriure</i>

1/ El procés de comprensió del text

La comprensió és un procés mental mitjançant el qual el receptor construeix una representació del contingut del text, i pot tenir diferents nivells (de més superficials a més profunds). Els factors que incideixen en aquest procés són els següents:

— els coneixements previs del receptor (o *enciclopèdia*, en termes d'Umberto Eco); la representació del contingut del text depèn en gran mesura del fet que la seva recepció evoqui en el subjecte certs coneixements que l'autor ha donat per suposats, i sense els quals el missatge no serà comprès adequadament.

- la identificació del significat dels mots
- la identificació de l'esquema d'organització del text
- la discriminació entre idees principals i idees secundàries
- en el cas específic dels textos escrits, el propòsit de la lectura (vegeu la primera taula de la p. 5).

Els paratextos (índexs, títols, resums i altres segments verbals que acompanyen el text) són, en bona part, guies per a la correcta comprensió dels textos.

2/ El procés de producció del text

La producció del text és un procés que es compon de tres grans subprocessos que, normalment, es desenvolupen de manera recursiva i cíclica: planificació, textualització i revisió. La **planificació** és la fase en què el productor es “representa” la tasca que ha de realitzar i en què, en funció d’aquesta representació, selecciona els continguts i els conjuga amb la situació d’enunciació; les operacions que estan al servei d’aquest subprocés són el plantejament de la situació comunicativa, la generació i la selecció d’idees, i l’organització d’aquestes idees. La **textualització** és la fase en què el productor fa la “traducció” lingüística del que ha planificat en la fase precedent; l’operació que està al servei de la textualització és la linealització (que comprèn la selecció i la combinació lèxiques, l’estructura argumental, la composició oracional, la cohesió referencial i la cohesió relacional). Durant la **revisió**, no aplicable en el cas dels textos orals, l’escriptor examina el producte dels dos subprocessos anteriors per ajustar el text al model planificat; per a aquest examen, a l’escriptor li cal rellegir allò que ha escrit i corregir allò que cregui necessari.

En termes retòrics, la planificació coincideix amb la *intellectio* (plantejament de l’estratègia discursiva), la *inventio* (recerca de les idees adequades a la matèria) i la *dispositio* (organització, estructuració i distribució a l’interior del text de les idees seleccionades durant la fase de la *inventio*), i la textualització ho fa amb l’*elocutio* (formulació lingüística de les idees).

La taula de la pàgina següent relliga les fases del procés de producció del text, les operacions retòriques i les propietats textuals.

	FASES DEL PROCÉS DE PRODUCCIÓ DEL TEXT	OPERACIONS RETÒRIQUES	PROPIETATS TEXTUALS
	(A) Planificació 1. plantejament de la situació comunicativa: receptor, gènere i tipus de text, suport (paper/pantalla), mitjà de difusió, etc.	<i>intellectio</i>	Adequació: propietat del text per la qual aquest s'adapta al <u>context</u> comunicatiu (el text és un camaleó)
fons	2. generació d'idees 3. selecció d'idees	<i>inventio</i>	Coherència: propietat del text per la qual aquest s'elabora i s'interpreta com una construcció d'unitats d'informació que desenvolupen un <u>tema</u> (el text és una construcció)
	4. organització de les idees 4.1 seqüenciació: ABC vs. ACB 4.2 agrupació (segmentació paragràfica): AB C vs. A BC	<i>dispositio</i>	
forma	(B) Textualització (<i>linealització, o redacció pròpiament dita</i>) 5. selecció lèxica 6. combinacions lèxiques 7. estructura argumental 8. composició oracional 9. cohesió referencial 10. cohesió relacional (connexió)	<i>elocutio</i>	Cohesió: propietat del text per la qual aquest té <u>textura</u> , és a dir, està dotat de teixit (cara formal de la coherència) (el text és un teixit)
	(C) Revisió		Adequació, coherència, cohesió

Pel que fa a les operacions retòriques, cal afegir que després de l'*elocutio* es procedia encara a dues operacions més: la *memoria* (no aplicable als textos escrits) i l'*actio* (exposició oral i gestual de l'orador, o *performance*). En molts textos orals formals actuals, el parlant s'estalvia la *memoria* gràcies al teleapuntador, que fan servir els presentadors de televisió. En el text escrit, el paral·lel de l'*actio* és l'edició (tipus de lletra, mida de lletra, interlineat, marges, etc.).

En el cas específic dels textos escrits, el procés de producció està condicionat pel propòsit de l'escriptura (vegeu la segona taula de la p. 5).

Activitats 3, 4, 5, i 6

3/ Propòsits de lectura i d'escriptura

Les habilitats comunicatives no sempre les exercim amb el mateix propòsit. En el cas específic de l'activitat de llegir, els estudiosos han detectat que el propòsit amb què ho fem condiciona la velocitat de lectura i l'índex de comprensió del text. J. J. Brunet, A. Défalque i R. Farrés (1989) determinen quatre propòsits de lectura i els relacionen amb la velocitat i la comprensió:

PROPÒSIT DE LECTURA	VELOCITAT	COMPENSIÓ
Lectura selectiva (consulta i repàs)	Molt ràpida: 500 paraules per minut	Aproximadament el 50% del text
Lectura d'entreteniment	Ràpida (atenció difusa)	Aproximadament el 70% del text
Lectura d'estudi	Lenta	Aproximadament el 90% del text
Lectura d'anàlisi	Molt lenta (requereix la màxima concentració)	Aproximadament el 100% del text

Pel que fa a l'activitat d'escriure, a partir de P. Sebranek, D. Kemper i V. Meyer (1989) —(citats de Cassany 1999)— podem establir cinc propòsits d'escriptura i relacionar-los amb tipus d'escriptura i gèneres particulars:

PROPÒSIT D'ESCRITURA	TIPUS	GÈNERE
Explorar interessos personals	Personal	Diari personal, diari de lectura, dietari, quadern de viatge i de treball
Satisfer la necessitat d'inventar i crear	Creativa	Poema, conte, novel·la, cançó, acudit
Comunicar, informar, estandarditzar la comunicació	Funcional	Correspondència comercial, administrativa i de societat: cartes, contractes, sol·licituds, factures, memòries, invitacions, felicitacions
Explorar i presentar la informació	Expositiva	Informe, examen, manual, literatura científica, notícia, entrevista
Influir i modificar opinions	Persuasiva	Editorial, article d'opinió, pamflet, textos publicitaris, eslògan, anunci, assaig

Activitats

1/ Llegeix el text següent i identifica'n els segments que expressen les idees principals (text elaborat a partir de P. Ballart, *Poesia*, dins *Introducció a la teoria de la literatura* [1997, p. 101-102]).

No és cap secret —ni és cap vergonya reconèixer-ho— que llegir poesia resulta difícil, fins i tot per a qui ja té experiència com a consumidor de literatura, per exemple, com a lector de textos narratius. “No m’agrada”, “no hi trobo res”, “no l’entenc”... són alguns dels comentaris més freqüents entre els molts que manifesten aquesta resistència. Però és evident que no n’hi ha prou de dir que la poesia és molt difícil i plegar-se de braços. No podem esperar que el poeta vingui a explicar-nos-ho més clar; caldrà que siguem nosaltres els qui anem al seu terreny, i que comencem a preguntar-nos què ens ho fa tan costós i tan poc gratificant, això de llegir poesia: si arribem a precisar quina és la dificultat, serem més a prop de poder-la superar.

¿Per què és tan fàcil acceptar les convencions d’un relat o d’una obra dramàtica? ¿Per què accedim tan de bon grat al fictici món d’una novel·la o ens abelleix tant d’acomodar-nos a la butaca d’un teatre (o de seguir el darrer serial televisiu)? La resposta és fàcil: un grapat de personatges passen a encarnar una acció davant nostre i ens proposen d’acompanyar-los en els seus afanys i peripècies; i ens hi avenim, és clar: ens domina l’interès, saber què passarà, i com i quan. ¿Quina és, en canvi, la reacció inicial d’un no lector de poesia en trobar-se al davant del poema? Una curiosa barreja d’incomodat i estranyesa. Assisteix a un tipus de missatge absolutament excepcional, que no s’assembla a cap altre, i que presenta unes característiques a les quals no està acostumat. Enceta la lectura i, oh sorpresa, escolta la veu d’algú que no es presenta i que s’expressa com si pensés en veu alta, i que parla d’unes coses que només ell sembla conèixer.

2/ Tot seguit tens dos resums del text anterior elaborats per alumnes de l’assignatura. Digues quin d’aquests dos resums és més fidel al text d’origen.

A

Llegir poesia no és fàcil, ni per a qui ja consumeix literatura habitualment. Ara bé, no podem pas pretendre que algú altre ens vingui a resoldre aquesta dificultat: cal que anem a trobar, nosaltres mateixos, què ens la fa difícil.

Acceptar les convencions d’un relat o d’una obra de teatre ens costa molt menys perquè tenim uns personatges definits i una acció que ens desvetllen l’interès pels esdeveniments futurs. Amb la poesia, en canvi, ens endinsem en un terreny desconegut, sense gaires pautes i sota el guiatge d’algú que no es presenta i que ens parla d’un món que ens sembla molt seu.

B

Sempre s’ha dit que llegir poesia és un exercici difícil, i la major part de la gent ho intenta i diu que no li troba el significat. El que s’ha de fer, llavors, és buscar el motiu pel qual no arribem allà on volen portar-nos aquelles paraules.

Llegir una novel·la o veure una obra de teatre ens resulta més seductor perquè no hem de realitzar cap procés de comprensió: uns personatges ens transmeten, d’una forma directa, tot allò que necessitem saber. En canvi, amb la poesia trobem tot un món d’artifici que protegeix uns sentiments que es deixen entreveure, i sobre els quals volem saber més.

6/ Revisa els segments **1-10**, extrets de textos escrits per alumnes de l'assignatura. La instrucció que van seguir és la següent:

Escriu les dues invitacions que se't proposen tot seguit:

- Convides amics i coneguts a la inauguració de la primera exposició dels teus quadres.
- Convides parents i amics al teu casament.

1

Ens casem!

Esperem la vostra companyia el proper 11 de febrer a les 5 de la tarda a la parròquia d'Ulldecona. Ho celebrarem tots junts al restaurant Les Moles a les 9 de la nit.

2

Família Cabrera-Garcia,

Et comuniquem que per fi ha arribat el moment que tant de temps hem estat esperant: ens casem! Mira que sempre m'havien dit que al final em quedaria per vestir sants i que no trobaria ningú que m'aguantés!

3

Estimats amics,

Na Lluïcia i jo tenim el gust de convidar-vos al nostre casament. (...)

Lluïcia i Gemma

4

Per fi s'ha fet realitat el somni que com sabeu tenia des de petit, després d'un llarg camí ple de satisfaccions però també d'ensopegades, gràcies a la Fundació Units pel Pinzell exposo per primer cop el meu treball artístic a una galeria.

5

L'entrada serà gratuïta i tant tu com els teus familiars hi esteu convidats i em plauria molt que vinguéssiu.

6

El punt de trobada serà a la porta de l'església a les 5 de la tarda.

7

M'agradarà que visiteu, contempleu i gaudiu d'aquesta petita mostra d'art.

8

- Dimecres que ve a les vuit faré la meva primera exposició.
- La inauguració tindrà lloc el dia 24 de febrer del 2019 a partir de les 8 de la tarda.
- Tinc l'orgull de convidar-vos el proper diumenge a les cinc de la tarda a la inauguració de la meva primera exposició de pintura.

9

- Ens casarem a l'ermita de Sant Onofre, a la serra de la Marina (mireu el mapa que us adjuntem).
- Pots portar un convidat, però sisplau sigueu puntuals.
- Us demanem que ens confirmeu la vostra assistència al més aviat possible.

10

- Ens plau convidar-vos al nostre enllaç matrimonial que es celebrarà el proper 24 de març.
- Em plau convidar-vos a l'exposició de pintura *Paisatges que es perdran* que s'inaugurarà (...).
- Després anirem cap al restaurant Bon Retorn de Figueres on ens serviran un dinar especial.

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT A

Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura 7 (1996) *La comprensió lectora*.

BRUNET, Juan José, Alain DÉFALQUE i Ramon FARRÉS (1989) *Tècniques de lectura eficaç. Com desenvolupar la capacitat lectora* (Sant Adrià del Besòs, Bruño).

CASSANY, Daniel (1987) *Descriure escriure. Com s'aprèn a escriure* (Barcelona, Empúries).

COLOMER, Teresa + Anna CAMPS (1991) "Què és llegir", capítol II d'*Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre* (Barcelona, Edicions 62, p. 29-61).

KUMPF, Eric P. (2000) "Visual Metadiscourse: Designing the Considerate Text", *Technical Communication Quarterly* 9, núm. 4, p. 401-424.

PEHA, Steve: *Read like a Reader, Read like a Writer*, <https://www.ttms.org>

RUBIO, Joana + Francesc PUIGPELAT (2000) *Com parlar bé en públic* (Barcelona, Pòrtic).

VIÑAS PIQUER, David (2002) "Retòrica y Neoretòrica", dins *Historia de la crítica literaria* (Barcelona, Ariel, p. 482-495) .

B/ EL TEXT

- **Definició de text**
- **Criteris de classificació dels textos: gènere i tipus de text**
- **L'obertura del text: categories de la transtextualitat**

1/ Definició de text

Amb finalitats purament operatives, podem definir el text com un producte lingüístic comunicatiu que posseeix una orientació temàtica i compleix una funció comunicativa perceptible. El text té tres propietats: adequació, coherència i cohesió. En alguns models explicatius, de la primera propietat se'n diu *coherència externa*, i de la segona *coherència interna*:

propietats del text		
Adequació	Coherència	externa
Coherència		interna
Cohesió	Cohesió	

2/ Criteris de classificació dels textos: gènere i tipus de text

Hi ha dos grans criteris que es fan servir per classificar els textos particulars: el gènere, de llarga tradició en el camp dels estudis literaris, i el tipus de text, més modern.

Els ***gèneres*** són categories de fets comunicatius típics d'una comunitat, és a dir, manifestacions comunicatives socioculturals modelades per la tradició: cada ***comunitat*** disposa d'un conjunt prototípic de gèneres que els parlants coneixen de forma productiva i/o receptiva. I cada ***àmbit d'ús*** de la llengua (acadèmic, publicitari, etc.) té els seus gèneres.

Hi ha exemples de gèneres a la darrera columna de la segona taula de la p. 5.

Els gèneres estan regits per dos principis contradictoris (Adam, 1997: 13):

—un principi de *clausura* governat per regles (passat, repetició, convenció, reproducció): el gènere orienta tant els enunciadors (en l'elaboració dels textos) com els enunciataris (en la interpretació dels textos), perquè s'entén que és un model.

—un principi d'*obertura* que desplaça les regles (futur, variació, innovació): el gènere és porós, fluid, mal·leable; la possibilitat de combinació, solapament, superposició, evocació i hibridació del gènere és ben real.

Activitat 1

Els ***tipus de text*** són categories de textos definides en funció no pas de paràmetres socioculturals (com els gèneres), sinó en funció de criteris funcionals, enunciatius, cognitius, etc. En tant que categories, els tipus de text són models ideals i abstractes, és a dir, són el resultat d'una reducció i d'una simplificació de la realitat textual (necessàries per poder-la “manejar”). A la pàgina següent es presenta, amb algunes modificacions, la tipologia de M.V. Escandell (2005: 103):

OBJECTIU	TIPUS DE TEXT	SUBTIPUS		CRITERI
Afegir representacions	informatiu	narratiu	accions	tema
		descriptiu	processos	
			entitats	
explicatiu	conceptes			
Modificar representacions	persuasiu	argumentatiu	racional	estratègia
		(publicitat)	emocional	
Prescriure conductes	directiu	(lleis, ordenances...)	institucional	autoritat
		(instruccions)	coneixement	

Activitats 2 i 3

3/ L'obertura del text: categories de la transtextualitat

En el llibre IX de *De Institutione Oratoria*, Quintilià parla del text en el marc de la *compositio*, és a dir, de les operacions d'*inventio*, *dispositio* i *elocutio*. Fa servir dos mots: *textus* i *textum*. El concepte de *textus* (IX, 4, 13) és proper de la noció de *junctura* de l'*Ars poetica* d'Horaci, és a dir, d'allò que reuneix i organitza elements diversos i fins i tot dissemblants en un tot organitzat. El mot *textum* (IX, 4, 17), en canvi, és proper de la idea de composició oberta i menys acabada. Així doncs, ja en els seus orígens el text és definit tant per la seva unitat com per la seva obertura.

Aquesta darrera, Gérard Genette (1982) la teoritzà proposant el macroconcepte de *transtextualitat*, que inclou, en un ordre creixent d'abstracció i globalitat, les categories següents:

- intertextualitat
- paratextualitat
- metatextualitat
- hipertextualitat
- arxitextualitat

La taula de la pàgina següent, basada en Genette (1982: 7-17), les defineix i exemplifica.

L'obertura del text: les relacions entre el text i els altres textos, o transtextualitat (Genette, 1982)

CATEGORIES DE LA TRANS.	DEFINICIÓ	EXEMPLES
intertextualitat	presència d'un text en un altre ; tipus (en un ordre decreixent d'explicitació i literalitat):	
	▪ citació	<i>Segons Sebastià Bonet (2002: 2323), la denominació oracions subordinades substantives “respon a una tradició terminològica que dubtosament podem considerar autòctona”</i>
	▪ plagi	L'assaig de Lucía Etxebarria <i>Ya no sufro por amor</i> (2005) respecte de l'article de Jorge Castelló <i>Dependencia emocional y violencia doméstica</i> (2004): en conté paràgrafs sencers
	▪ al·lusió	El títol de l'article de Manuel Pérez Saldanya <i>Aqueix obscur subjecte del desig</i> (1992) respecte del títol de Luis Buñuel <i>Cet obscur objet du désir</i> (1977)
paratextualitat	relacions del text pròpiament dit amb els elements que l'acompanyen, l'envolten i el prolonguen per assegurar-ne la recepció (per part del públic) i el consum (per part del lector), o paratextos: nom de l'autor, títol, dedicatòria, pròleg, resum, postfaci, notes, etc.	La relació entre l'encapçalament d'aquesta taula (paratext) i la taula La relació entre el segment titular <i>Ostra</i> (paratext) i el segment <i>Gargall de sirena!/(Àdhuc tapadora/té per higiene/cada escopidora.)</i> (versos del poema de Pere Quart <i>Ostra</i>)
metatextualitat	relació de comentari que uneix un text a un altre text que en parla; és, per excel·lència, la relació crítica	La relació entre <i>La mort i la primavera</i> i una ressenya de <i>La mort i la primavera</i> La relació entre <i>La mort i la primavera</i> i un diari de lectura de <i>La mort i la primavera</i>
hipertextualitat	relació que uneix un text B (hipertext) a un text anterior A (hipotext), del qual és una derivació transformada i no pas un comentari (B no parla d'A, però sense A no podria existir tal qual).	La relació entre l' <i>Odissea</i> d'Homer (hipotext) i l' <i>Ulisses</i> de Joyce (hipertext) La relació entre l'exercici d'estil de Queneau <i>Relat</i> (hipotext) i la resta dels exercicis d'estil del volum (hipertextos)
arxitektualitat	relació del text amb el gènere al qual pertany	La relació entre <i>La mort i la primavera</i> i el gènere novel·la La relació entre un diari de lectura i el gènere diari

Activitats

1/ Els textos següents són poemes (del llibre de Joan Brossa *Tarannà*), però s'adscriuen a gèneres diferents. Quins?

A

Un centenar de persones s'han manifestat
per demanar la retirada d'un abocador
d'escombraries i la seva conversió en espai verd.

B

Gireu el seient fins que els ulls
restin a l'altura del punt vermell.

Mireu el punt vermell sense mudar
de posició, mentre la màquina efectua
els quatre dispars de flash.

C**CATACLISME**

Aquest local restarà tancat per procedir
a la instal·lació dels nous equips de projecció
i so i de la nova pantalla per a projectar
en exclusiva el film *Cataclisme*.
Viureu una sensació real amb aquesta mena
de so!

2/ En els tres textos següents s'hi usa el segment “els polítics són corruptes: es deixen comprar”. Decideix (a) si en tots tres aquest segment hi té la mateixa importància, i (b) el tipus de text a què pertany cada un segons la tipologia de M.V. Escandell (2005).

MICRORELAT

Vaig arribar a la masia a les dues de la matinada. A la taula de la cuina hi havia un diari: vaig llegir “**els polítics són corruptes: es deixen comprar**”, i, a les pàgines de tecnologia, “la Viquipèdia és un compendi de coneixement en format HTML”. De sobte algú va cridar: “Mou-te!”

NO TOTS ELS POLÍTICS SÓN CORRUPTES

Els polítics són corruptes: es deixen comprar. Això és el que sentim a dir darrerament en tota mena de tertúlies televisives i radiofòniques. Però jo no hi estic d'acord. Podem dir que els genis són psicòtics perquè ho era Van Gogh? Que els funcionaris són ganduls perquè en sabem de dos que sí que ho són? Que les reunions de veïns són un guirigall perquè el president de la nostra escala no se sap imposar? Oi que no? No generalitzem. En català tenim una frase feta que diu “Una flor no fa estiu”. Apliquem-la; alguns polítics són corruptes: es deixen comprar.

MAGDALENES D'ESPELTA INTEGRAL DE XOCOLATA I TARONJA

Els polítics són corruptes: es deixen comprar. Entesos. Però el que farem aquí és dir-te què has de fer per elaborar unes bones magdalenes d'espelta integral de xocolata i taronja.

Ingredients

2 ous
 150 gr de sucre morè
 60 ml de llet
 190 ml d'oli d'oliva verge extra
 210 gr de farina d'espelta integral

...

Instruccions

1. Batem els ous i el sucre. Afegim la llet
2. Afegim l'oli i la farina
3. Remenem a poc a poc i afegim la pell ratllada
4. Incorporem la melmelada
5. Deixem reposar la massa 1h a la nevera
6. Escalfem el forn a 210°C

...

3/ Digues a quin subtipus pertanyen els sis textos següents segons la tipologia de M.V. Escandell (2005).

I**La cohesió lèxica**

La *cohesió lèxica* és una relació endofòrica que s'estableix entre dos o més elements lèxics (paraules o sintagmes) que tenen alguna mena de relació de significat. Com en l'*anàfora*, la relació pot ser per identitat de referència —els elements relacionats designen una mateixa entitat, és a dir, tenen el mateix sentit i remeten al mateix referent—, com a (I), o només per identitat de sentit —els elements relacionats remeten a entitats que no s'identifiquen referencialment però que es relacionen semànticament d'alguna manera—, com a (II):

- (I) Va revisar *el llibre*. *L'obra* era del segle XV.
- (II) Va revisar *el llibre*. *Algunes lletres* eren borroses.

II**Gallines pensatives**

Una gallina famolenca es va trobar en un prat amb una serp molt grossa. La serp també estava famolenca. Es van mirar l'una a l'altra de fit a fit i llavors la gallina va començar a clavar cops de bec a la serp per menjar-se-la. La serp va esbatanar la boca amb la intenció d'empassar-se el cap de la gallina. Totes dues van morir ofegades.

III**Dues roses**

Té dues roses que sabran guarnir
l'ona vaga, lleugera del teu si,
tu que a l'amor provoques.

Te'n vas cap al brogit, poruga d'un desert.

Pren les poncelles roges que t'he ofert.
Recorda, quan veuràs que s'han obert,
les nostres dues boques.

IV**Ostra**

Gargall de sirena!
(Àdhuc tapadora
té per higiene
cada escopidora.)

V**L'educació sentimental**

El 15 de setembre de 1840, cap a les 6 del matí, el Ville de Montereau, a punt de salpar, deixava anar grossos remolins de fumera davant el moll Saint-Bernard.

Arribava tot de gent esbufegant; hi havia bótes, i cables, i paneres de roba blanca que destorbaven la circulació; els mariners no responien a ningú; es produïen topades; els paquets pujaven entre els dos tambors, i el soroll era absorbit en la fressa del vapor, que, escapant-se de les plaques de ferro, ho embolcallava tot en un núvol blanquinós, mentre la campaneta, part davant, dringava sense discontinuïtat.

VI

El text de la campanya de trànsit 2017 de la Generalitat de Catalunya (audiovisual enllaçat a l'aula virtual).

4/ Digue quin tipus de categoria transtextual hi ha entre

- Un text i el seu resum.
- Un diari de lectura de *La mort i la primavera* i el metadiari d'aquest diari de lectura.
- Els textos *Les fenêtres* (Charles Baudelaire) i *La finestra* (Josep Carner), que tens reproduïts a la pàgina següent.

Les fenêtres

Celui qui **regarde du dehors**[1] à travers une fenêtre **ouverte**[3], ne voit jamais autant de choses que celui qui regarde une fenêtre fermée. Il n'est pas d'objet plus profond, plus mystérieux, plus fécond, plus ténébreux, plus éblouissant qu'une fenêtre éclairée d'**une chandelle**[5]. Ce qu'on peut **voir au soleil**[1] est toujours moins intéressant que ce qui se passe **derrière une vitre**[4]. Dans ce trou noir ou lumineux vit **la vie**, rêve **la vie**, souffre **la vie** [6].

Par delà des vagues de toits, j'aperçois une femme mûre, ridée déjà, pauvre, toujours penchée sur quelque chose, et qui ne sort jamais. Avec son visage, avec son vêtement, avec son geste, avec presque rien, j'ai refait l'histoire de cette femme, ou plutôt sa légende, et quelquefois je me la raconte à moi-même en pleurant.

Si c'eût été un pauvre vieux homme, j'aurais refait la sienne tout aussi aisément.

Et je me couche[2], fier d'avoir vécu et souffert dans d'autres que moi-même.

Peut-être me direz-vous : «Es-tu sûr que cette légende soit la vraie?» Qu'importe ce que peut être **la réalité placée hors de moi**[7], si elle m'a aidé à **vivre**[6], à sentir que je suis et **ce que je suis**[8]?

La finestra

De roses emmarcada, **mirant al sol**[1] que **es lleva**[2],
em venges del meu límit, finestra, altar del vent.
Mos braços es refermen al mur de casa meva,
i de l'ampit als àmbits se'n va mon pensament.

De dies, tota **oberta**[3], a llum i so convides;
de nit, si **al teu darrera**[4] hi ha **un llumenet**[5] que lluu,
encara estàs en vetlla, **supervivent**[6], i crides
tot el desig de l'ombra que puja cap a tu.

Oh vent, **aviva**[6], intrèpid, el pols de mes diades;
per al desig i el canvi no tustaràs debades:
desvetlla, amb **veus de fora**[7], **tot l'insabut en mi**[8].

I porta dins l'heroica salut de tes bursades
la salaborr marina i la fortor del pi
i pol·len de mil somnis al **meu cansat coixí**[2].

5/ Detecta les al·lusions que hi ha en el fragment següent, inici del text que Xavier Cervantes va escriure per a l'*Ara* (11.01.2016) amb motiu de la mort de David Bowie.

David Bowie, l'home que es preguntava “què passaria si”

David Bowie és una festa d'aniversari on sona *Modern love*. És la mirada d'un adolescent fascinat pel videoclip d'*Ashes to ashes* o pel maquillatge de la portada d'*Aladdin sane*. És la imatge que interroga sobre la sexualitat i que contribueix a legitimar la diferència. És aquella fractura quan s'intenta entendre què significa que serem herois per un dia, només per un dia. És la fiblada elèctrica de *Sufragette city* que recorre l'espina en les nits salvatges.

És la incertesa davant la possibilitat d'una altra vida, la de la veu que tremola quan reclama canvis i alhora sospita amb angoixa que el temps li passarà pel damunt. També és, com diu el periodista musical Nando Cruz, l'autor d'un disc “interpretat per algú que ja se sabia lluny d'aquí”, *Blackstar* (2016), “el disc d'algú que ja havia mort”.

6/ Activitat 1 de l'avaluació continuada: producció d'un *exercici d'estil* (R. Queneau).

Partint de la *història* (o l'anècdota) dels *Exercices de style* de Queneau, elabora un nou exercici d'estil, no previst per l'autor (que en va fer 99; el teu *exercici* serà el número 100). La història de l'obra de Queneau és molt senzilla: a París, al migdia, un jove amb un barret estrofolari puja en un autobús de la línia S, escridassa un viatger que li clava empentes i se'n va a seure; al cap de dues hores, davant l'estació de Saint-Lazare, el jove parla amb un company que li aconsella d'apujar-se el botó superior de l'abric per tancar-ne l'escot.

Extensió: de 250 a 300 mots.

Edició: segueix les normes que hi ha a la p. 49.

Entrega: a classe, imprès.

Material de suport:

- a) Exercicis *Relat*, *Carta oficial* i *Vulgar* [cf. **a**), més avall]
- b) Títols de tots els exercicis de Queneau [cf. **b**), més avall]
- c) Textos originals, en francès (a l'aula virtual)
- d) Web *Silva Rhetoricae: The Forest of Rhetoric* (<http://rhetoric.byu.edu>)

a) Exercicis *Relat*, *Carta oficial* i *Vulgar* (traducció del francès d'Annie Bats i Ramon Lladó per a Quaderns Crema, de 1989).

Relat

Un dia cap al migdia, pel cantó del Parc Monceau, a la plataforma posterior d'un autobús gairebé ple de la línia S (actualment 84), vaig observar un personatge de coll ben llarg que duia un barret de feltre tou envoltat per un galó trenat en comptes de cinta. De sobte, aquell individu interpel·là el seu veí prenent que aquest li trepitjava els peus expressament cada vegada que pujaven o baixaven viatgers. D'altra banda, abandonà ràpidament la discussió per llançar-se sobre un seient que havia quedat lliure.

Al cap de dues hores, vaig tornar-lo a veure davant l'estació de Saint-Lazare, conversant animadament amb un amic que li aconsellava de disminuir-se l'escot de l'abric fent-se'n apujar el botó superior per algun sastre competent.

Carta oficial

Tinc l'honor d'informar-vos dels fets que segueixen, dels quals he pogut ser testimoni tan imparcial com esgarriat.

El dia d'avui, pels voltants del migdia, em trobava a la plataforma d'un autobús que enfilava la rue de Courcelles amunt en direcció a la Porte Champerret. L'esmentat autobús anava ple, àdhuc més que ple, m'atreveria a dir, car el cobrador havia sobrecarregat el vehicle amb diversos impetrants, sense motiu vàlid i mogut per una benvolença exagerada que el feia ultrapassar els reglaments i que, conseqüentment, fregava la indulgència. A cada parada, les anades i vingudes dels viatgers ascendents i descendents no deixaven de provocar una certa pitjada que incità un dels viatgers a protestar, no sense timidesa però. He de dir que se n'anà a seure tan bon punt la cosa fou possible.

Vull afegir un addendum a aquest breu relat: vaig tenir l'oportunitat d'observar aquest viatger al cap de poc temps, en companyia d'un personatge que no vaig poder identificar. La conversa que bescanviaven animadament semblava referir-se a qüestions d'índole estètica.

Donades aquestes condicions, us prego, senyor, que tingueu a bé d'indicar-me les conseqüències que he de treure d'aquests fets i l'actitud que en l'esdevenidor creieu oportú que jo prengui en la conducta de la meua vida subseqüent.

Esperant la vostra resposta, compteu, senyor, amb la seguretat de la meua consideració sol·lícita si més no.

Vulgar

Ieren les dotze qui pujat a l'essa. Bé, pujo, aflúixols calés, esclar, iaiavons, tu, em fitso amun paio més tanoca, amun coll que diéssim un telescopi iamuna mena de cordill al tarot. Melmiro perquèl trobo més tanoca, iavons, el que faltava, es posinterpel·lar el seu veí. Iestà bé, home, que li fa, que no pot nar més am conte, cafegeix, quansevol diria, que ploriqueja, cofaspessament, que s'empatolla, de trepitjam els formatges, que li diu. Iavons, toccontent, vasseure. Com un tanoca.

Més tar torno a passar per la Cour de Rome i l'observo que la fa petàmun antre paio igual quell. Colta, que li feia l'antre, tindries, que deia, de posar un antre botó, cafegia, a la txupa, que concloïa.

b) Títols de tots els exercicis de Queneau

Anotacions	Desimbolt
Per partida doble	Parcial
Lítotes	Sonet
Metafòricament	Olfactiu
Retrògrad	Gustatiu
Sorpresa	Tàctil
Somni	Visual
Pronosticacions	Auditiu
Sínquisis	Telegràfic
L'arc de sant Martí	Oda
Logo-rallye	Permutacions per grups creixents de lletres
Vacil·lacions	Permutacions per grups creixents de paraules
Precisions	Hel·lenismes
El cantó subjectiu	Conjunts
Una altra subjectivitat	Definidor
Relat [text complet més amunt]	Tanka
Composició de paraules	Versos lliures
Negativitats	Translació
Animisme	Lipograma
Anagrames	Anglicismes
Distinguo	Pròtesis
Homotelèutons	Epèntesis
Carta oficial [text complet més amunt]	Paragoges
Nota de premsa	Parts de l'oració
Onomatopeies	Metàtesis
Anàlisi lògica	Per davant per darrere
Insistència	Noms propis
Ignorància	Murrialler
Pretèrit indefinit	Upun dipia
Present	Antonímic
Pretèrit perfet	Macarrònic
Pretèrit imperfet	Homofònic
Decasíl·labs	Italianismes
Políptotes	Pal Zanglaysoos
Afèresis	Contra-pets
Apòcopes	Botànic
Síncopes	Mèdic
Jo és que	Injuriós
Exclamacions	Gastronòmic
Llavors	Zoològic
Ampul·lós	Impotent
Vulgar [text complet més amunt]	Modern style
Interrogatori	Probabilista
Comèdia	Retrat
Aparts	Geomètric
Parequesis	Pagès
Espectral	Interjeccions
Filosòfic	Preciós
Apòstrofe	Inesperat
Poca-traça	

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT B

ADAM, Jean Michel (1997) “Unités rédactionnelles et genres discursifs: cadre général pour une approche de la presse écrite”, *Pratiques* 94, p. 3-18.

BESA, Josep (1998) “Títols al·lusius: *Sobtadament i La finestra*, de Josep Carner”, *Journal of Iberian and Latin American Studies* 4:1, p. 21-34.

CASTELLÀ, Josep M. (1992) *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic* (Barcelona, Empúries).

ESCANDELL, M. Victoria (2005) *La comunicación* (Madrid, Gredos).

GENETTE, Gérard (1982) *Palimpsestes. La littérature au second degré* (París, Seuil). [*N'hi ha traducció al castellà per a Taurus*]

RAIBLE, Wolfgang (1980) “¿Qué son los géneros? Una respuesta desde el punto de vista semiótico y de la lingüística textual”, dins Miguel A. GARRIDO (ed.) *Teoría de los géneros literarios* (Madrid, Arco, 1988, p. 303-339).

C/ EL TEXT NARRATIU

- **Superestructura**
- **Categories narratives: el temps, la narració de paraules, la focalització**

En la tipologia de M.V. Escandell (2005), els textos narratius són textos informatius que tenen per tema **accions**, les quals, en la tipologia de situacions, poden ser realitzacions (esdeveniments duratius culminatius: *escriure una carta*), ocurrències (esdeveniments no duratius no culminatius: *llançar una pedra*) o assoliments (esdeveniments no duratius culminatius: *arribar a un lloc*). Els textos narratius són les formes bàsiques globals amb què els parlants diem l'experiència, ja sigui real (veritable) o imaginària (fictícia), i, per tant, són el resultat de narrar, és a dir, de contar. Alguns dels gèneres en què es manifesta aquesta acció són el conte, l'acudit, el mite, la saga, la llegenda, la notícia, la crònica periodística i la novel·la.

1/ Superestructura

El sociolingüista W. Labov va establir la *superestructura*¹ prototípica dels relats quotidians naturals, és a dir, aquells que inserim sovint en la interacció conversacional. Per a Labov, aquests relats són un procediment de recapitulació de l'experiència passada per mitjà de l'adequació d'una seqüència verbal de proposicions a la seqüència d'esdeveniments que se suposa que van ocórrer realment, i es componen de sis seccions:

1. Resum
2. Orientació
3. Complicació de l'acció
4. Avaluació
5. Resolució o desenllaç
6. Coda

Aquestes sis seccions es distribueixen en dos conjunts:

— l'un agrupa la complicació de l'acció (3) i la resolució (5), que són les seccions purament narratives, és a dir, aquelles que donen raó de l'armadura o l'esquelet del text (podríem dir que conformen la *dimensió seqüencial*, temporal, la que pren al seu càrrec el relat dels fets suposadament ocorreguts, i que està lligada a un esquema formal i convencional inculcat en els parlants des de la infància);

— l'altre comprèn la resta de seccions (1, 2, 4 i 6), les quals, malgrat que no són imprescindibles a l'essència del relat tal com el defineix Labov, són les que donen al text la seva espessor enunciativa (conformen la *dimensió interpretativa*, lligada al pla cognitiu dels valors i les valoracions). El resum (1) i la coda (6) assenyalen els límits del relat (en són les fronteres). L'orientació (2) és la secció on es presenten els participants i el marc (personatges i context espaciotemporal). Finalment, l'avaluació (4) és el component encarregat de revelar l'actitud del narrador envers l'acció, la seva reacció mental a la trama; per mitjà de l'avaluació el parlant subratlla que val la pena de contar la història, n'expressa la raó de ser, el motiu pel qual ha estat narrada (en el cas de les històries exemplaritzadores equivaldria a la moralitat que se'n desprèn). Contràriament a les altres seccions del relat, que es troben en punts determinats i més o menys estables (corresponen a unes fases successives disposades en l'ordre presentat més amunt), l'avaluació és una secció mòbil: tant pot ocupar el quart lloc com aparèixer en un punt posterior o, fins i tot, impregnar i tenyir tot el relat.

¹ El concepte de *superestructura* és de Van Dijk (1978: 142), que el defineix com *l'estructura esquemàtica global d'un tipus de text*, i que cal no confondre amb el concepte de *macroestructura*, o *representació abstracta de l'estructura global del significat del text*. Així, "una superestructura es un tipo de *forma del texto*, cuyo objeto, el tema, es decir, la macroestructura, es el *contenido del texto*".

Els relats que produeixen (o re-produeixen) els infants no solen tenir problemes amb la *dimensió seqüencial*, però sí que en tenen amb la *dimensió interpretativa*. Comparem aquests dos relats (cf. Tolchinsky, 1998):

I

Que el llop es va trobar una bruixa i la bruixa li va tirar un raig d'aquells i el llop se'n va anar.

II

Començava el crepuscle, no feia gaire fred. De sobte, entre els arbustos més espinosos del bosc, el llop es va trobar una bruixa. Ella no podia tolerar que algú tan fort rondés pels seus dominis i li va llençar un raig d'aquells que havia aconseguit en l'última tempesta. I el llop se'n va anar. La bruixa se'n alegrà.

En el relat I, d'un nen de cinc anys, només hi ha complicació de l'acció (3) i resolució (5). En canvi, en el relat II, que és una versió “adulta” del relat I, a més de (3) i (5) hi ha orientació (2) —a l'inici— i avaluació (4) —que en aquest cas, en ser la producció que ens ocupa el relat d'una experiència vicària (en lloc de personal), correspon no a l'actitud del narrador envers l'acció, sinó a l'estat mental del personatge (la bruixa) i als motius que el van empènyer a l'acció (llençar un raig al llop). A I, el narrador **pensa narrativament**; a II, el narrador **narra pensativament**.

D. Maingueneau i V. Salvador (1995) mostren la pertinència de l'aplicació de la teorització laboviana dels relats quotidians naturals a l'anàlisi dels relats literaris. Així, podem contemplar un relat literari com si fos una història contada per algú que ha d'inserir-la en el flux de la interacció social: els pròlegs o certes seqüències inicials esdevindrien així una mena d'obertura; la presentació dels personatges i dels escenaris de l'acció, l'orientació de la història; la complicació de l'acció i la resolució són també fàcilment identificables; així mateix, hi ha nombrosos procediments retòrics per assenyalar una mena de coda que constitueix la clausura de la narració; l'avaluació apareix més explícita en novel·les exemplars o de tesi que en altres tipus, però tot relat literari justifica d'alguna manera el seu interès com a història.

Activitat 1. Digues si el narrador del text I *pensa narrativament* o bé *narra pensativament*.

2/ Categories narratives

És molt útil, com a instrument d'anàlisi dels relats literaris, la teorització de G. Genette a “Discours du récit” (1972) —dins *Figures III*—, una contribució decisiva i molt influent a la poètica de la narració, i a la teoria de la novel·la en general, des del marc estructuralista. L'interès central de Genette és el *relat* en el sentit de *text narratiu en si*, és a dir, en el sentit d'*enunciat* o *significant*. Cal distingir el relat dels conceptes d'*història* (el significat o contingut narratiu, la successió d'esdeveniments que són l'objecte del relat) i de *narració* (l'acte de producció narrativa), encara que el relat es defineix a partir d'aquests dos altres conceptes: si no contingués una *història*, no seria una narració, i si no fos pronunciat per algú (*narració*), no seria un text. D'aquí que l'estudi d'un d'aquests tres elements impliqui l'estudi de les seves relacions amb els altres dos. Les categories del relat són el *temps*, el *mode* i la *veu* (vegeu la taula de la pàgina següent, elaborada a partir de S. Rimmon, 1976).

CATEGORIES NARRATIVES		
TEMPS	MODE	VEU
<p>ordre <i>(anacronies)</i></p> <p>— analepsi — prolepsi</p>	<p>distància</p> <p>— narració d'incidents — narració de paraules</p> <ul style="list-style-type: none"> • discurs directe (reportat) • discurs indirecte (narrativitzat) • discurs indirecte lliure (transposat) 	<p>nivells narratius</p> <p>—extradiegètic —diegètic —metadiegètic</p>
<p>duració <i>(anisocronies)</i></p> <p>— el·lipsi — sumari — pausa</p>	<p>focalització <i>(perspectiva)</i></p> <p>— interna: fixa o variable — externa — zero</p>	<p>narrador</p> <p>—extradiegètic-heterodiegètic —extradiegètic-homodiegètic —diegètic-heterodiegètic —diegètic-homodiegètic</p>
		<p>narratari</p> <p>—extradiegètic —diegètic</p>
<p>freqüència</p> <p>— narració singulativa — narració iterativa — narració repetitiva</p>		

2.1.2 La duració (velocitat o ritme)

La duració són les relacions entre la duració dels esdeveniments en la història i la pseudoduració de la seva narració. La duració dels esdeveniments (història) es mesura en segons, minuts, hores, dies, setmanes, mesos, anys... (unitats temporals); la pseudoduració de la narració dels esdeveniments (discurs) es mesura en línies i pàgines (unitats no temporals), és a dir, per l'extensió de text dedicada a narrar els esdeveniments (i, en darrer terme, per la durada de la lectura).

TN = temps de la narració / TH = temps de la història

Isocronia: TN = TH (coincidència entre la duració i la pseudoduració = escena → diàleg)

Anisocronia: TN ≠ TH (no coincidència entre la duració i la pseudoduració):

- TN < TH: efecte d'acceleració

El·lipsi o omissió (grau màxim d'acceleració): **no hi ha text però hi ha història**

Exemple: “Dos anys després, el papà va tornar de l'estranger” (*Tres sorores*, S. Espriu)

Sumari: concentració en un passatge breu d'una duració històrica considerable

Exemple: “Su biografia es una biografia de cinco líneas. Llegó a la capital a los ocho o diez años, se colocó en una tahona y estuvo ahorrando hasta los veintiuno, que fue al Servicio” (*La colmena*, C.J. Cela)

- TN > TH: efecte de desacceleració

Pausa (grau màxim de desacceleració): **hi ha text però no hi ha història**. Pot ser descriptiva (M. Rodoreda) o reflexiva (M. Kundera)

Activitat 4. Analitza la duració dels textos I, III i IV.

2.1.3 La freqüència

La freqüència són les relacions de repetició entre els elements narrats (història) i els enunciats narratius (discurs). Aquestes relacions poden prendre tres formes:

- Narració singulativa: es diu una vegada el que ha passat una vegada (“Diumenge vaig anar a dormir d'hora”).
- Narració iterativa: es diu una vegada el que ha passat n vegades (“Cada dia anava a dormir d'hora”).
- Narració repetitiva: es diu n vegades (sovint amb variacions d'estil o de punt de vista) el que ha passat una vegada (a *As I Lay Dying* —*Mentre em moria*—, de W. Faulkner, els familiars conten la mort i l'enterrament d'Addie Bundren).

Activitat 5. Analitza la freqüència del text I.

2.2 El mode

El mode és la regulació de la informació narrativa, i inclou les diverses possibilitats de narrar els esdeveniments “més o menys” (distància) i de narrar-los des de diferents angles (focalització).

2.2.1 La distància

Es poden narrar incidents o bé paraules. La narració d'incidents és la reproducció de les ocurrències no verbals. Per a la narració de paraules tenim tres possibilitats:

- El discurs directe
Em va dir: “L’assignatura és complicada, però me’n sortiré!”
- El discurs indirecte
Em va dir que l’assignatura era complicada però que se’n sortiria.
- El discurs indirecte lliure
*Aviat tindria tot de treballs per entregar. El primer era per a Lingüística aplicada catalana. **Ostres, Lingüística aplicada catalana! Se’n sortiria?***

Per a aquesta qüestió,

- 1) Consulteu l’apartat 23.6 (“El discurs directe i el discurs indirecte”) de la GEIEC.
- 2) Comentarem el document *La narració de paraules: discurs directe, discurs indirecte, discurs indirecte lliure* (és a l’aula virtual).

Activitat 6. Analitza la distància del text I.

Activitat 7. Analitza la narració de paraules del text V.

2.2.2 La focalització (perspectiva, punt de vista, angle)

La focalització és la perspectiva, el punt de vista o l'angle que adopta el narrador. Preguntar-se per la focalització equival a preguntar-se per *qui veu*. La focalització determina la selecció dels fets que es narren. Pot ser interna, externa o zero.

INTERNA

— Visió amb

— **Narrador = Personatges:** el narrador no sap més que els personatges, dels quals adopta la perspectiva, i per tant no pot donar-nos una explicació dels esdeveniments abans que els personatges no l'hagin trobada (el punt de vista és, doncs, restringit).

— Influències culturals: psicoanàlisi, fenomenologia, existencialisme.

— Pot ser fixa o variable:

fixa: el narrador adopta la perspectiva d'un únic personatge, com a *Redacció* (Monzó);

variable: el narrador adopta la perspectiva de més d'un personatge (en fragments diferents), com a *Madame Bovary* (Flaubert) –Charles/Emma– i a *La identitat* (Kundera) –Chantal/Jean-Marc.

— Relació amb la narració de paraules: ús del DIL.

EXTERNA

— Visió des de fora

— **Narrador < Personatges:** el narrador sap menys del que sap qualsevol dels personatges, la qual cosa vol dir que només ens pot narrar el que es veu i se sent, perquè no té accés a cap consciència; narrador ~ càmera (enregistra imatges + sons).

— El narrador no és un privilegiat: només té accés a allò a què tindria accés una càmera.

— Fórmula: *Show, don't tell* (aplicada en la novel·la nord-americana dels anys trenta, influïda per les tècniques cinematogràfiques i la psicologia conductista/behaviorista).

— Exemples: *El falcó maltès* (Hammett), *La clau de vidre* (Hammett).

— Relació amb la narració de paraules: ús del DD (el més mimètic).

ZERO (= NO FOCALITZACIÓ O FOCALITZACIÓ OMNISCIENT)

— Visió per darrere

— **Narrador > Personatges:** el narrador sap més que els personatges; aquests no tenen secrets per a ell.

— Situat en una posició de transcendència respecte de l'univers de la ficció, el narrador controla i manipula no solament els personatges, sinó també els esdeveniments, i el temps i l'espai en què aquests ocorren.

— Hi ha selecció: la focalització zero no comporta una representació exhaustiva (ni tampoc objectiva).

— Exemples: *Thérèse Raquin* (Zola), *Mirall trencat* (Rodoreda)

— Relació amb la narració de paraules: ús del DI (el menys mimètic)

Il·lustració a partir d'un fragment de *La identitat* (1997), de M. Kundera, i la seva transformació

Tenim tot seguit tres fragments que il·lustren sengles possibilitats de focalització. (2) i (3) deriven d'(1), extret de la novel·la de Kundera *La identitat* (p. 135-136 de la traducció catalana, de Lluís M. Todó, per a Destino). A (1) tenim **focalització interna** (en tercera persona), a (2) **focalització externa**, i a (3) combinació de **focalització interna** (al primer paràgraf i a l'inici del segon paràgraf) i **focalització zero** (a la resta del segon paràgraf). Pel que fa a la veu, (1) funcionaria també en primera o en segona persona, mentre que (2) i (3) serien, en primera o en segona persona, poc creïbles.

(1) INTERNA

Havia refrescat. Va ficar-se en un carrer vorejat d'una banda per una filera de cases i per l'altra per un parc envoltat per una reixa pintada de negre. Allà, a la vorera que resseguia el parc, hi havia un banc de fusta; s'hi va asseure. Es va notar molt cansat i li van venir ganes de posar les cames sobre el seient i estirar-s'hi. Va pensar: segur que és així com comença tot. Un dia, estires les cames sobre un banc, després es fa de nit i t'adorms. Així és com et col·loques entre els vagabunds, com et converteixes en un d'ells.

Per això, amb totes les seves forces, va dominar el cansament i es va quedar assegut amb l'esquena molt dreta, com un bon alumne en una aula. Darrere seu hi havia arbres i a davant, a l'altre costat de la calçada, cases; eren totes iguals, blanques, de dos pisos, amb dues columnes davant de l'entrada i quatre finestres a cada pis. Mirava atentament totes i cada una de les persones que passaven per aquell carrer poc freqüentat. Estava decidit a quedar-s'hi fins que veiés aparèixer Chantal. Esperar era l'única cosa que podia fer per ella, per ells dos.

(2) EXTERNA

~~Havia refrescat. Es fica en un carrer vorejat d'una banda per una filera de cases i per l'altra per un parc envoltat per una reixa pintada de negre. Allà, a la vorera que ressegueix el parc, hi ha un banc de fusta; s'hi asseu. Es va notar molt cansat i li van venir ganes de posar les cames sobre el seient i estirar-s'hi. Va pensar: segur que és així com comença tot. Un dia, estires les cames sobre un banc, després es fa de nit i t'adorms. Així és com et col·loques entre els vagabunds, com et converteixes en un d'ells.~~

~~Per això, amb totes les seves forces, va dominar el cansament i es queda assegut amb l'esquena molt dreta, com un bon alumne en una aula. Darrere seu hi ha arbres i a davant, a l'altre costat de la calçada, cases; són totes iguals, blanques, de dos pisos, amb dues columnes davant de l'entrada i quatre finestres a cada pis. Mira atentament totes i cada una de les persones que passen per aquell carrer poc freqüentat. Estava decidit a quedar-s'hi fins que veiés aparèixer Chantal. Esperar era l'única cosa que podia fer per ella, per ells dos.~~

(3) INTERNA + ZERO

Havia refrescat. Va ficar-se en un carrer vorejat d'una banda per una filera de cases i per l'altra per un parc envoltat per una reixa pintada de negre. Allà, a la vorera que resseguia el parc, hi havia un banc de fusta; s'hi va asseure. Es va notar molt cansat i li van venir ganes de posar les cames sobre el seient i estirar-s'hi. Va pensar: segur que és així com comença tot. Un dia, estires les cames sobre un banc, després es fa de nit i t'adorms. Així és com et col·loques entre els vagabunds, com et converteixes en un d'ells.

Una de les finestres del davant s'il·lumina i abaixen la cortina. El fulmina la idea d'una orgia i la gelosia s'apodera d'ell, enorme i dolorosa. **Però Chantal no és aquí. No és Chantal qui ha vist a l'andana, qui se li ha escapat entre la gent de l'estació, qui ha entrat a l'edifici quan s'ha adormit al banc. Chantal és a l'habitació de l'hotel i es disposa a baixar al restaurant on, al començament de la novel·la, l'hem vista asseguda en una taula esperant que algú l'atengués.**

Activitat 8. Les expressions de sota són poc creïbles en un text en focalització externa; digues en cada cas per què i proposa una solució.

1	hi ha un senyor gran	
2	el seu somriure és nerviós	
3	té els ulls plorosos	
4	vesteix de manera discreta	
5	es cruspeix la seva porció de pastís	
6	encara està escurant el plat	
7	fan una mica de sobretaula	
8	sembla esmaperduda, com si navegués en el seu propi pensament	
9	decideix asseure's al primer banc	
10	corre d'aquí cap allà per no perdre's res	
11	s'enduen els dos homes cap a l'hospital	
12	comenten l'espectacularitat del vestit d'ella	

Activitat 9. Detecta la focalització dels textos VI i VII.

Activitat 10. Activitat 2 de l'avaluació: canvi de la focalització del relat de Quim Monzó *Redacció* o de la d'un altre relat en focalització interna que triï l'estudiant (en aquest segon cas, perquè el professor pugui avaluar l'exercici l'estudiant haurà de proporcionar el relat original). **ACTIVITAT OBLIGATÒRIA (percentatge de la nota: 30).**

Has d'escriure un relat que mantingui la *història* del relat original però que en canviï la *focalització*: has de triar o bé la modalitat *focalització zero* o bé la modalitat *focalització externa*. **Al capdamunt del document hi has de fer constar el tipus de focalització que has fet servir.**

Extensió del text: de 1.000 a 1.200 mots (*Redacció* en té 1.378). **Al capdamunt del text hi has de consignar el nombre de mots del relat; els textos amb més de 1.200 mots seran penalitzats.**

Edició: segueix les normes que hi ha a la p. 49.

Entrega: a classe, imprès.

Convé que consultis el document de síntesi *Per a l'elaboració de l'activitat 2 de l'avaluació* (és a l'aula virtual).

Textos

I

Redacció

Què vaig fer diumenge. — Diumenge va ser un dia que va fer molt de sol, i vaig anar a passejar amb el papà i la mamà. La mamà duia un vestit beix amb una rebeca de color blanc os, i el papà un pullòver blau Raf i uns pantalons grisos i una camisa blanca, oberta. Jo duia un jersei de coll tancat, blau com el pullòver del papà però més clar, i una jaqueta marró i uns pantalons també marrons, una mica més clars que la jaqueta, i unes vambes vermelles. La mamà duia unes sabates clares i el papà unes de negres. Al matí vam passejar i a mig matí vam anar a esmorzar a les Balmoral. Vam menjar un suís i una ensaïmada farcida, i jo vaig demanar croissants. Després vam anar a veure les flors, i n'hi havia de vermelles i grogues i blanques i roses, i fins i tot de blaves, que el papà va dir que eren tenyides, i plantes verdes i violetes, i ocells grossos i petits, i el papà va comprar el diari en un quiosc. També vam mirar aparadors, i, una vegada que ens estàvem molta estona davant d'un aparador amb jerseis, el papà li va dir a la mamà que s'afanyés. I després, en una plaça, vam asseure'ns en un banc verd, i hi havia una senyora gran amb els cabells blancs i les galtes molt vermelles, com tomàquets, que donava veus als coloms, i em recordava la iaia, i el papà llegia el diari tota l'estona i jo vaig demanar-li que em deixés mirar els dibuixos i em va deixar mig diari i em va dir que no el fes malbé. Després, quan ja pujàvem cap a casa, la mamà, com que el papà tota l'estona llegia el diari, li va dir que ja n'estava tipa, i li va dir que sempre el llegia i que ja n'estava tipa: que el llegia a casa, esmorzant, dinant, al carrer, caminant o al bar, o quan passejàvem. I el papà no va dir res i va continuar llegint, i la mamà el va insultar i després era com si li sabés greu, i em va fer un petó, i després, mentre la mare era a la cuina preparant l'arròs, el papà em va dir no li facis cas. Vam menjar arròs caldós, que no m'agrada, i carn amb pebrots fregits. Els pebrots fregits m'agraden molt però la carn no, que és molt crua, perquè la mamà diu que així és més bona, però a mi no m'agrada. M'agrada més la carn que em donen al col·legi, ben cremadeta. Del col·legi no m'agraden els primers plats, mai. En canvi, a casa em donen vi amb graciosos. Al col·legi, no. Després, a la tarda, van venir els tiets amb el cosí, i els tiets es van posar a parlar a la sala, amb els papàs, i a prendre cafè, i el cosí i jo vam anar a jugar al jardí, i hi vam jugar a màdelmans i al futbolí, i a pilota i amb el camió de bombers i a guerres d'astronautes, i el cosí es va posar molt tonto perquè perdia, i a mi és que em molesta molt, el cosí, perquè no sap perdre, i li vaig haver de ventar una bufada i es va posar a plorar molt molt fort, i va venir la mamà i la tieta i el tiet, i la mamà va dir què ha passat i, abans que jo li contestés, el cosí va dir m'ha pegat i la mamà em va clavar una bufetada i jo també em vaig posar a plorar i vam tornar tots a la sala, i la mamà m'agafava de la mà i el papà llegia el diari i fumava un puro que li havia portat el tiet, i la mamà va dir-li els nens són al jardí, que s'estan matant, i tu aquí, tan tranquil, repapat. La tieta va dir que tant se valia, però la mamà va dir-li que sempre era el mateix, que de vegades se n'atipava. Després els tiets se'n van anar i, mentre se n'anaven, el cosí em va fer llengotes i jo també n'hi vaig fer, i el papà va engegar el televisor, que feien futbol, i la mamà li va dir que canviés de canal, que al segon feien una pel·lícula, i el papà va dir que estava mirant el partit i que no.

Després vaig anar al jardí, a veure la nina que hi tinc enterrada, al costat de l'arbre, i la vaig treure i la vaig acariciar i la vaig renyar perquè no s'havia rentat les mans per dinar i després la vaig tornar a enterrar, i vaig anar a la cuina, i la mamà plorava i li vaig dir que no plorés. Després, vaig asseure'm al sofà, al costat del papà, i vaig mirar una estona de partit, però després m'avorria i vaig mirar-me el papà, que era com si tampoc no se'l mirés, el partit, i com si tingués el cap en una altra banda. Després van fer anuncis, que és el que més m'agrada, i després la segona part del partit, i vaig anar a veure la mamà, que preparava el sopar, i després vam sopar i van fer una pel·lícula de dibuixos animats i les notícies, i una pel·lícula antiga, d'una artista que no sé com se diu, que era rossa i molt maca i amb molta meta. Però aleshores em van fer anar a dormir perquè era tard i vaig pujar les escales i me'n vaig anar al llit, i des del llit sentia la pel·lícula i com discutien els papàs, però amb el soroll del televisor no podia sentir ben bé què deien. Després es barallaven a crits i vaig baixar del llit per acostar-me a la porta i entendre què deien, però com que tot estava a les fosques no m'hi veia bé, només el clar de la lluna que entrava per la finestra que dona al jardí i, com que no m'hi veia bé, vaig entrebancar-me i vaig haver de tornar al llit amb por per si venien a veure què havia estat aquell soroll, però no van venir. Jo escoltava com continuaven discutint. Ara ho sentia millor perquè es veu que havien apagat el televisor, i el papà li deia a la mamà que no l'emprenyés i la insultava i li deia que no tenia ambicions, i la mamà també l'insultava i li deia no sé si que se n'anés de casa o que se n'aniria ella, i deia el nom d'una dona i la insultava, i després vaig sentir que es trencava alguna cosa de vidre i després vaig sentir crits més forts, i eren tan forts que no s'entenien, i després vaig sentir un gran crit, molt més fort, i després ja no vaig sentir res més. Després vaig sentir molta fressa, però fluixeta, com quan per fregar arrossequen els mòduls del tresillo. Vaig sentir que es tancava la porta del jardí i aleshores vaig tornar a sortir del llit i vaig sentir soroll a fora i vaig mirar per la finestra, i tenia fred als peus, perquè anava descalç, i a fora era fosc i no s'hi veia gens, i em va semblar que el papà cavava al costat de l'arbre i vaig tenir por que hi descobrís la nina i em castigues, i vaig tornar al llit i em vaig tapar bé, fins i tot la cara, amagada sota els llençols i a les fosques i els ulls ben tancats. Vaig sentir que deixaven de cavar i després unes passes que pujaven les escales i vaig fer l'adormit i vaig sentir que s'obria la porta del quarto i vaig pensar que devien estar mirant-me, però jo no vaig veure qui em mirava, perquè feia l'adormit i per això no ho vaig veure. Després van tancar la porta i vaig adormir-me i l'endemà, ahir, el papà va dir-me que la mamà se n'havia anat de casa i després van venir senyors que preguntaven coses i jo no sabia què contestar i tota l'estona plorava, i em van portar a viure a casa dels tiets, i el cosí sempre em pega, però això ja no va ser el diumenge.

Q. Monzó (*Vuitanta-sis contes*, Barcelona, Quaderns Crema, 1999, p. 89-93)

II

Crónica de una muerte anunciada

El día en que lo iban a matar, Santiago Nasar se levantó a las 5.30 de la mañana para esperar el buque en que llegaba el obispo. Había soñado que atravesaba un bosque de higuerones donde caía una llovizna tierna, y por un instante fue feliz en el sueño, pero al despertar se sintió por completo salpicado de cagada de pájaros.

G. García Márquez

III

Relat

Un dia cap al migdia, pel cantó del Parc Monceau, a la plataforma posterior d'un autobús gairebé ple de la línia S (actualment 84), vaig observar un personatge de coll ben llarg que duia un barret de feltre tou envoltat per un galó trenat en comptes de cinta. De sobte, aquell individu interpel·là el seu veí pretenent que aquest li trepitjava els peus expressament cada vegada que pujaven o baixaven viatgers. D'altra banda, abandonà ràpidament la discussió per llançar-se sobre un seient que havia quedat lliure.

Al cap de dues hores, vaig tornar-lo a veure davant l'estació de Saint-Lazare, conversant animadament amb un amic que li aconsellava de disminuir-se l'escot de l'abric fent-se'n pujar el botó superior per algun sastre competent.

R. Queneau

IV

Els morts

L'aclamació que seguí fou represa més enllà de la porta de la sala del sopar per molts dels altres convidats i es repetí una i altra vegada mentre el Freddy Malins actuava com a mestre de cerimònies amb la forquilla enlaire.

L'aire penetrant de la matinada entrava al rebedor on s'estaven drets; per això la tia Kate va dir:

— Que algú tanqui la porta. La senyora Malins acabarà morta de fred.

J. Joyce

V

(Bodes de Sofia)

Mentre els cambrers servien els aperitius, l'Eulàlia acompanyà la Sofia al lavabo. “Ja no pots fer més bonic”, li digué tot abraçant-la així que estigueren soles. I, apartant-se una mica, afegí: “Es veu d'una hora lluny que l'Eladi està enamoradíssim.” La Sofia es posà de cara al mirall i somrigué: “I jo no?” “Oh, tu... ¿ho has estat alguna vegada?” La Sofia no contestà. A la sortida de l'església havia vist el cotxe d'en Lluïset Roca a l'altra banda de la plaça. Molt amagades, guardava unes quantes cartes que en Lluís li havia escrit quan ja estava promesa. No eren cartes d'amor, però ella sabia llegir entre ratlles. “Amiga Sofia...” “Amiga meva.” “Amiga.” ¡No hi havia de pensar més! Es posà bé els poms de tarongina dels costats de la cara i començà a pintar-se els llavis. “¿Vols que et digui una cosa?” L'Eulàlia havia agafat la barreta de carmí del portamonedes i també s'havia començat a pintar. “Heu trigat dos anys a casar-vos i més d'una vegada havia tingut por que l'Eladi es cansés d'esperar. Ha estat més arriscat del que et penses.” La Sofia, mig girada d'esquena a la seva padrina, es tirava les mitges amunt. “¿Et fa angúnia que et vegi les cames que et vaig veure quan vas néixer?” La Sofia entregirà el cap i féu l'ullet. “Són del meu marit.” No volia que l'Eulàlia li criticés les mitges, massa clares. Feia un parell de mesos que l'Eladi, com si la volgués fer enrabiatar, li donava de tant en tant, i d'amagat, un paquetet lligat amb un cordill d'or. A dintre sempre hi havia un parell de mitges rosades. Ella l'acompanyava fins al peu del reixat i li pessigava el coll. “Ets un indecent.” Sortiren del lavabo i passaren davant de tres joves que enraonaven molt animats. Un d'ells digué en veu alta: “Qui pogués ser el nuvi... Ara no. A la nit.” L'Eulàlia li estrenyé el braç: “Veus, els homes...”

M. Rodoreda (*Mirall trencat*)

VI

Era altot i ossut, però magre i cappelit. Com a bon moreu, tenia negres els cabells, sempre arranats, i eren també negres nines les dels seus ulls, fredes i escorcolladores mentre escoltava, guspirejants o dolces quan la seva paraula ho requeria. Gairebé barbamec, tenia, no obstant, gruixudes celles, unides sobre el seu nas llarguet i cantellut. Però el que més caracteritzava aquella figura era la boca, tirada endavant com la del furó, amb els seus llavis tan prims i cenyits a l'os, que no podia badar-los sense fer l'efecte que ensenyava les dents per mossegar. Disposava així mateix en contra d'ell una oposició, evident al primer cop d'ull, entre els seus moviments reposats i el seu temperament nerviós. En veure'l tan esprimatxat i rebegut, hom pressentia l'agilitat traïdora del gat i pensava: “Quan traurà les ungles?, quan em botarà al damunt?”. I, no obstant, mai no les treia, mai no es barallava ni s'enardia, ningú no li havia vist perdre aquell pas de gat emperesit ni els seus costums metòdics de sempre.

VII

Samuel Spade tenia la mandíbula llarga i ossuda, la barba li dibuixava una ferma V, sota una altra V més flexible de la boca. Els narius cap amunt feien una tercera V més petita. Els ulls groc gris eren horitzontals. La V es retrobava quan les grosses celles emergien de dos plecs idèntics sobre el nas aquilí, i el cabell castany clar queia —dels amples polsos— sobre un punt del front. La cara era força agradable, com la d'un diable ros.

(...)

(la senyoreta Wonderly entra al despatx de Samuel Spade)

Spade s'aixecà inclinant-se, i li assenyalà amb una mà grossa i viril la cadira de roure tocant el seu escriptori. Feia quasi metre noranta.

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT C

GENETTE, Gérard (1972) “Discours du récit”, dins *Figures III* (París, Seuil, p. 67-287). [Podeu consultar aquesta versió en castellà: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://inscastelli-cha.infed.edu.ar/sitio/prof-silviaandorno/upload/Discurso_del_relato.pdf]

LABOV, William (1972) “The transformation of experience in narrative syntax”, dins *Language in the inner city: studies in the black english vernacular* (Filadèlfia, University of Washington Press, p. 354-396).

MALDONADO, Concepción (1999) “Discurso directo y discurso indirecto”, capítol 55 (volum 3) de *Gramática descriptiva de la lengua española* (Madrid, Espasa Calpe, p. 3549-3596).

RIMMON, Shlomith (1976) “Teoria general de la narració: *Figures III* de Genette i l'estudi estructuralista de la narració”, dins Enric SULLÀ (ed.) *Poètica de la narració* (Barcelona, Empúries, 1985, p. 149-184).

TOLCHINSKY, Liliana (1998) “De pensar narrativament a narrar pensativament”, *Artículos de Didáctica de la Lengua i de la Literatura* 16, p. 9-20.

VALLES CALATRAVA, José R. (2002) (dir.) *Diccionario de teoría de la narrativa* (Granada, Alhulia).

D/ EL TEXT EXPLICATIU

- **Superestructura**
- **Operacions discursives explicatives**
- **L'índex**

En la tipologia de M.V. Escandell (2005), el text explicatiu és un text informatiu que té per tema un **concepte**. En termes formals, un concepte correspon a un nom comú abstracte, no pas concret. Els noms comuns concrets designen entitats físiques: objectes, persones i animals dels quals es pot dir que existeixen, en un espai real o imaginari. Els noms comuns abstractes, en canvi, designen (cf. Fabra 1956: §24) “abstraccions que no tenen existència sinó en idea (qualitats, estats, accions, etc.; per exemple, *bondat, pobresa, caiguda*”). Tant els noms concrets com els abstractes poden ser comptables (discontinus, discrets) o no comptables (continus, mesurables, de matèria, de massa). Dins els noms abstractes, els no comptables són prototípicament abstractes, mentre que els comptables són perifèricament abstractes. El quadre de sota, basat en I. Bosque (“El nombre común”, capítol 1 de *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. 1, 1999), mostra aquesta classificació de doble entrada:

	concret	abstracte
comptables	<i>joguina, nen, gat</i>	<i>dificultat, virtut, metàfora</i>
no comptables	<i>mantega, or, aigua</i>	<i>paciència, entusiasme, cohesió</i>

Els textos explicatius tenen per objectiu transmetre l'experiència i el saber científic i cultural d'una comunitat. Així doncs, s'insereixen en un context comunicatiu que pressuposa l'existència d'informació. Aquesta informació es pot entendre com un conjunt de dades sobre un tema, obtingudes per mitjà de l'experiència (és a dir, de manera directa) o per mitjà de la reflexió (de manera indirecta). Els textos explicatius estan orientats, fonamentalment, a proporcionar informació, i això implica que la funció del llenguatge amb la qual estan més associats és la *funció referencial*, centrada en l'objecte. La comunicació d'una informació se sol vincular a l'objectivitat, la neutralitat, la veritat. Quan fem una demanda d'informació (ja sigui per resoldre una qüestió que afecti la nostra vida quotidiana, ja sigui per solucionar un problema relatiu al coneixement organitzat sobre el món, natural o social) requerim que la informació que se'ns doni es basi en un coneixement de la realitat, i busquem que aquella sigui fiable.

Com a fenomen discursiu, l'explicació consisteix a fer saber, fer comprendre i aclarir, i això pressuposa un coneixement que, en principi, no es posa en qüestió (és un coneixement, doncs, no problemàtic), sinó que únicament es pren com a punt de partida. El context de l'explicació comporta un agent posseïdor d'un saber i un receptor que està en disposició d'interpretar-lo a partir dels seus coneixements previs, però que necessita aclariment; així doncs, la relació que s'estableix entre l'un i l'altre és asimètrica: mentre que el primer és expert, el segon és llec. El propòsit propi dels textos explicatius no és convèncer el receptor ni influir en el seu comportament (cosa que caracteritza els textos argumentatius), sinó canviar el seu “estat epistèmic” (encara que, en suposar la possessió d'un coneixement, atorga prestigi i autoritat a qui l'emet i, en conseqüència, genera el poder de convèncer i obtenir adhesió).

1/ Superestructura

La superestructura prototípica del text explicatiu es compon de quatre seccions:

1. Presentació de l'objecte com quelcom desconegut, difícil o obscur.
2. Pregunta o qüestionament (per què?, com?) a què se sotmet l'objecte.
3. Resposta al problema, i el resultat de la qual és la intel·ligibilitat de l'objecte.
4. Conclusió (en la qual se sintetitza allò explicat, i a la qual es pot afegir una avaluació).

D'aquestes seccions, la més complexa és la 3, perquè és aquí que s'activen, per mitjà d'uns procediments específics i determinats, el que en podem dir les *operacions discursives explicatives*.

2/ Operacions discursives explicatives

- La definició. Adjudicant uns atributs a l'objecte, delimita el problema sobre la base del coneixement existent.
- La classificació. Distribueix les entitats en diferents agrupacions realitzades a partir de sistemes de similituds i diferències.
- La reformulació. Consisteix a expressar de manera més intel·ligible allò que ja s'ha formulat en termes específics, abstractes o formals (els quals poden ser obscurs per al receptor i, per tant, comprometre el propòsit de l'emissor de "fer-se entendre").
- L'exemplificació. Concreta una formulació general o abstracta posant-la en l'escenari d'una experiència més pròxima al receptor; és especialment necessària quan els "estats epistèmics" d'emissor i receptor són substancialment diferents.
- L'analogia. Consisteix a relacionar un concepte amb un concepte d'un camp diferent; es manifesta per mitjà de l'ús de comparacions i metàfores, que fan comprendre allò complex i abstracte a partir d'allò proper i material.
- La citació. Inscripció explícita de la veu dels experts, que proporcionen fiabilitat i autoritat al discurs de l'emissor.

Cal afegir que, en el cas dels textos orals, és important que l'orador faci ús de l'anticipació: ho aconsella el tipus de recepció del text (successiva, en la línia del temps).

Activitat 1. Identifica les operacions discursives explicatives del text de sota.

La cohesió lèxica

La *cohesió lèxica* és una relació endofòrica que s'estableix entre dos o més elements lèxics (paraules o sintagmes) que tenen alguna mena de relació de significat. Com en l'*anàfora*, la relació pot ser per identitat de referència —els elements relacionats designen una mateixa entitat, és a dir, tenen el mateix sentit i remetent al mateix referent—, com a (I), o només per identitat de sentit —els elements relacionats remetent a entitats que no s'identifiquen referencialment però que es relacionen semànticament d'alguna manera—, com a (II):

- (I) Va revisar *el llibre*. *L'obra* era del segle XV.
 (II) Va revisar *el llibre*. *Algunes lletres* eren borroses.

3/ L'índex

Per facilitar i guiar la comprensió de la informació per part del receptor, els textos explicatius s'acompanyen freqüentment de figures, com ara esquemes, gràfics, taules, índexs, etc. L'índex (o *taula del contingut*) és la llista ordenada (i jerarquizada, si comprèn, a més dels títols interns superiors, títols interns inferiors) dels subtemes que tracta el text, i al receptor li serveix com a mínim per a aquestes tres coses:

- Fer-se una idea global del text.
- Copsar l'organització jeràrquica del text.
- Buscar i trobar dades específiques.

Comparem aquests dos índexs, pertanyents a un mateix text (cf. Cassany 2007: 70):

<p>Índex</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introducció 2. Mètode 3. Resultats 4. Recomanacions 5. Referències 6. Annexos 	<p>Índex</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Objectius i necessitats 2. Mètode utilitzat <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Selecció de la mostra 2.2. Qüestionaris i entrevista 2.3. Tractament estadístic 3. Anàlisi dels resultats <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Imatge global de l'empresa 3.2. El tracte amb les oficines 3.3. Fonts de la informació <ol style="list-style-type: none"> 3.3.1. Necessitats dels clients reals 3.3.2. Sectors de clients potencials 4. Accions a emprendre <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Manteniment de l'oferta actual 4.2. Campanyes d'informació 4.3. Atenció personalitzada 5. Referències <p>Annex 1. Qüestionaris</p> <p>Annex 2. Resultats absoluts</p>
--	--

El de l'esquerra il·lustra diversos defectes corrents dels índexs amateurs. Només inclou títols interns superiors, que, a més, són força tòpics i, per això mateix, poc informatius: podria pertànyer a molts documents. El de la dreta, en canvi, és informatiu i funcional: inclou títols interns inferiors marcats jeràrquicament, la selecció lèxica és encertada, i la tipografia juga amb diferents grandàries de lletra, sagnats i indexació decimal.

Activitat 2. L'índex de sota és un índex manipulats de l'article *Desire* de la *Stanford Encyclopedia of Philosophy* que emmascara l'estructura jeràrquica del contingut de l'article corresponent. Rectifica'l.

Desig

1. Entendre el desig
2. Teories del desig
3. Teories del desig basades en l'acció
4. Teories del desig basades en el plaer
5. Teories del desig basades en l'aprenentatge
6. Teories del desig holístiques
7. Varietat de desigs
8. Desigs d'objectes i desigs de situacions
9. Desigs intrínsecs i desigs instrumentals
10. Desigs més forts i desigs més dèbils
11. Controvèrsies al voltant del desig
12. Els orígens dels desigs
13. Preferències i desigs
14. Raons i desigs
15. Benestar i desigs

Activitat 3. Els índexs de sota ho són de textos explicatius orals d'alumnes de l'assignatura de cursos anteriors. Tots dos són problemàtics. Troba'n els errors i mira de resoldre'ls.

Ficció

- Definició del concepte de ficció
- Els seus antecedents: mimesi i catarsi
- Pacte ficcional
- Pacte narratiu
- Teoria dels mons
- Còmic i cinema

La felicitat

1. Què és la felicitat?
2. Teories de la felicitat
3. Tipus de felicitat
 - 3.1. Felicitat i salut
 - 3.2. Felicitat i amor
 - 3.3. Felicitat i feina
 - 3.4. Felicitat i diners
4. Infelicitat
5. Conclusions
 - 5.1. Conclusions generals
 - 5.2. Conclusions personals

Activitat 4. Activitat 3 de l'avaluació: producció d'un text audiovisual formal consistent en l'explicació oral d'un concepte gramatical o literari. **ACTIVITAT OBLIGATÒRIA (percentatge de la nota: 30).**

I. Indicacions generals

Has de triar un **concepte gramatical o literari** (per exemple: *la síl·laba, la perifèria oracional; la metàfora i la metonímia, la desautomatització del llenguatge*; els conceptes ortogràfics, com ara *l'accentuació gràfica*, no serveixen) i explicar-lo davant de la càmera en un temps aproximat de 7-8 minuts (**els vídeos que no arribin a 7 minuts tindran un no presentat, i els que en durin més de 8 seran penalitzats**). No es consideren pròpiament conceptes el nom de disciplines (com ara *la morfologia, la toponímia*, etc.), ni tampoc el nom d'escoles, moviments, períodes, autors, etc. (com ara *la crítica literària feminista, el modernisme català, el postestructuralisme*). A la taula de sota hi ha algunes fonts que et poden servir:

lingüística	<p>Real Academia Española + Asociación de Academias de la Lengua Española (2019) <i>Glosario de términos gramaticales</i> (Madrid: Real Academia Española + Asociación de Academias de la Lengua Española; Salamanca: Ediciones de la Universidad de Salamanca); n'hi ha versió electrònica: https://www.rae.es/gtg/</p> <p>Hi ha llistes de conceptes (els conceptes s'expliquen a l'obra respectiva):</p> <ul style="list-style-type: none"> • a les pàgines 3301-3357 (volum 3) de la <i>Gramàtica del català contemporani</i>, dirigida per J. Solà, M.R. Lloret, J. Mascaró i M. Pérez Saldanya (2002) • a les pàgines 1317-1409 de la <i>GIEC</i> (2016) • a les pàgines 5097-5175 (volum 3) de la <i>Gramàtica descriptiva de la lengua española</i>, dirigida per I. Bosque i V. Demonte (1999)
teoria literària	<p>M.H. Abrams (1957) <i>A Glossary of Literary Terms</i></p> <p>A. Marchese + J. Forradellas (1986) <i>Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria</i> (Barcelona: Ariel)</p> <p><i>The Forest of Rhetoric</i> <http://rhetoric.byu.edu/></p>

També has d'elaborar un **índex jeràrquic** del text, en un document en paper, que se suposa que hauràs donat a l'audiència moments abans de començar a parlar (pots trobar índexs en moltes de les entrades dels recursos que hi ha a la taula de més amunt). L'índex pot anar acompanyat d'altres recursos (esquemes, gràfics, taules, quadres, dibuixos, fotografies, etc.). A sota de l'índex hi ha d'haver la **llista de les fonts** que hakis consultat. Ho hauràs de penjar a l'aula virtual en un document en format PDF.

El document resultant de la gravació l'has de dipositar en un repositori d'internet (Youtube o Vimeo) i publicar-ne l'adreça a l'aula virtual perquè els companys i el professor el puguin veure. El document **Instruccions per dipositar el vídeo i enllaçar-lo a l'aula**, a l'aula virtual, t'explica els passos que has de seguir per fer-ho.

II. Tipus de text i de comunicació que has de produir

El tipus de text ha de ser **explicatiu**, no pas argumentatiu; així doncs, no es tracta que defensis una opinió (polèmica per definició), sinó que desenvolupis un concepte.

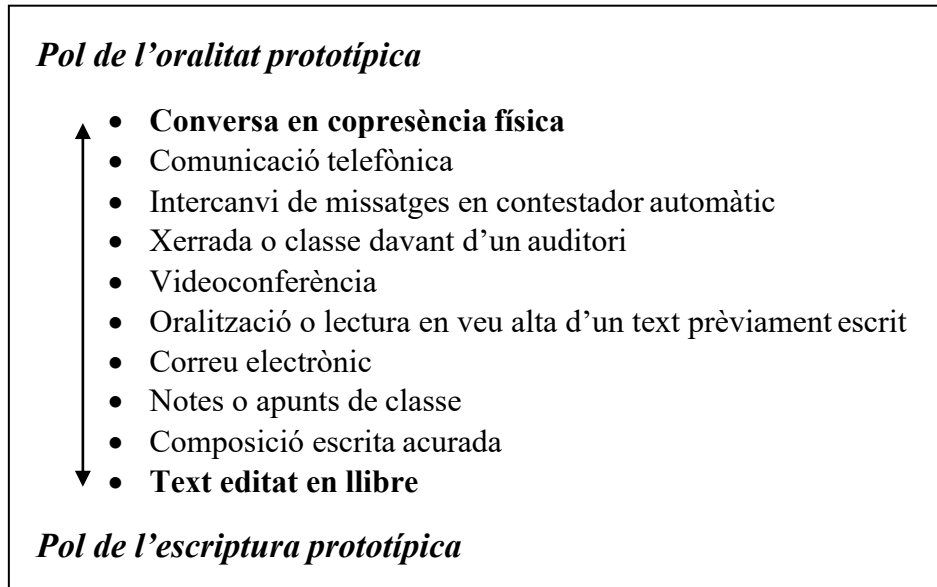
En la gamma de discursos de Ríos + Salvador (cf. figura 1 de l'apartat Figures), has de produir una **videoconferència** o bé l'**oralització d'un text prèviament escrit**.

En la tipologia de Munby (cf. figura 2 de l'apartat Figures), has de produir un **monòleg**, que pot ser **parlat per ser escoltat** (conferència) o bé **escrit per ser dit com a escrit** (telenotícies).

En l'escala d'espontaneïtat de Castellà (cf. figures 3a i 3b de l'apartat Figures), has de produir un text amb un **grau d'espontaneïtat 2 o 1**.

III. Recomanació

A l'aula virtual hi ha enllaçat el vídeo, acompanyat de l'índex corresponent, de nou alumnes de l'assignatura de cursos passats. Fes-hi un cop d'ull.

FIGURESFigura 1. *Gamma de discursos entre els prototipus d'oral i escrit*

I. Ríos + V. Salvador (2008) *L'ensenyament del discurs escrit* (Alzira, Bromera, p. 30)

Figura 2. Tipus de comunicacions monologades i dialogades (Munby 1978)

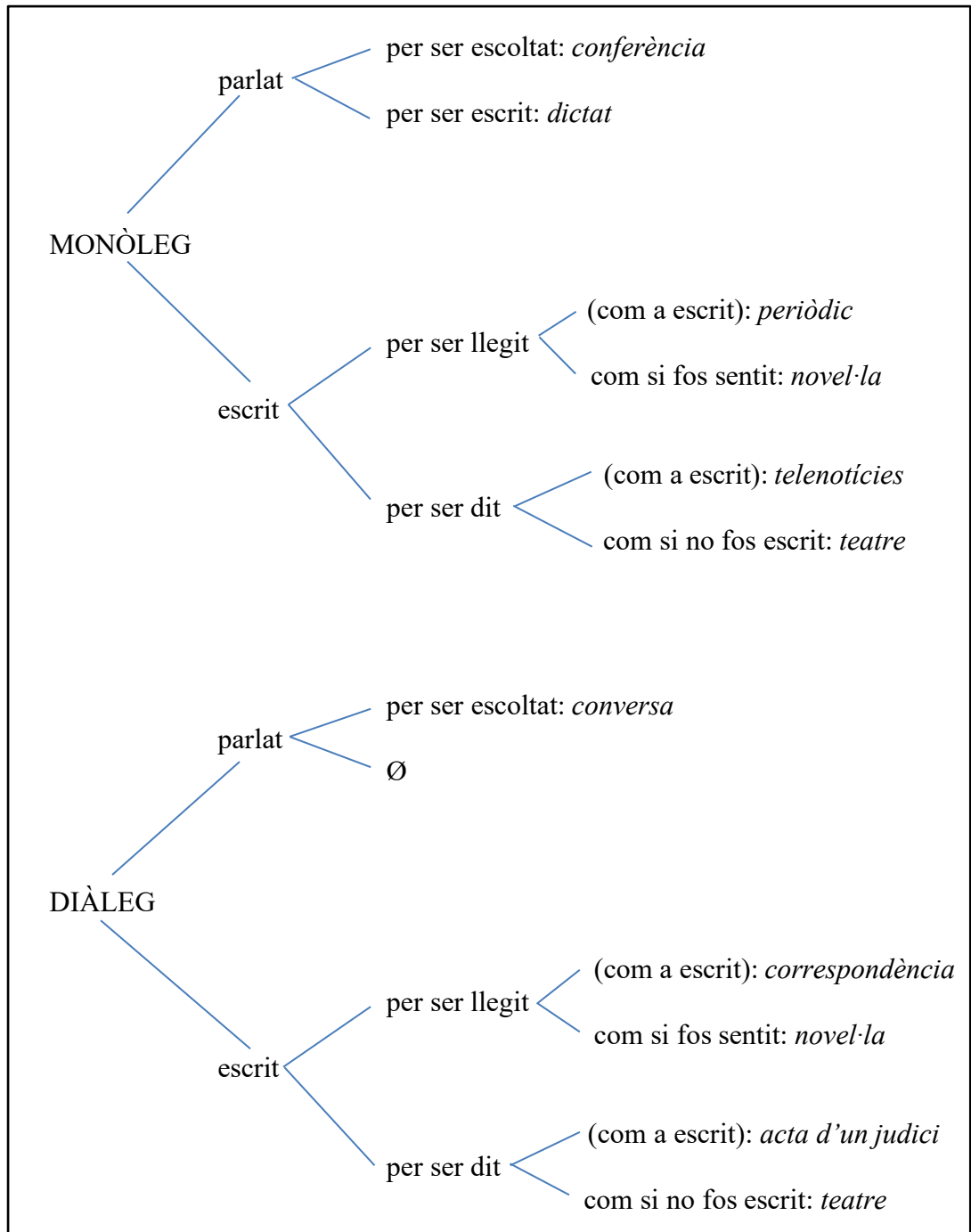
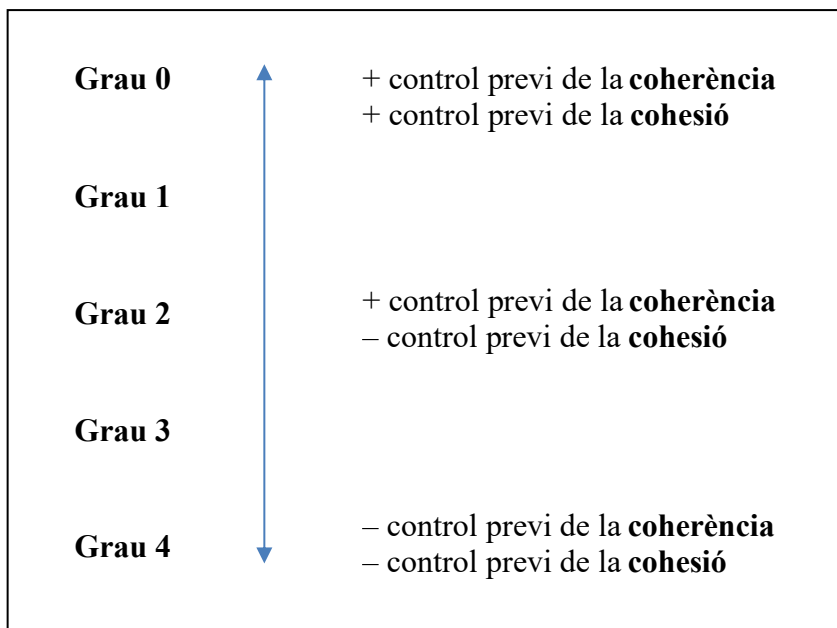

Figura 3a. Graus d'espontaneïtat

GRAU 0	Control total , fins al nivell sintàctic i lèxic, del que s'ha de dir	Rituals	Fórmules de salutació i de comiat; ritus religiosos, acadèmics, parlamentaris, etc.
GRAU 1		Lectura o memorització d'un text	Noticiaris de ràdio i televisió; recitació; cançó; lectura d'un discurs. Teatre, cinema; etc.
GRAU 2	Estructura preparada anteriorment, però amb llibertat en la cohesió i les construccions gramaticals	Textos amb esquema previ	Conferència; homilia; classe; entrevista (l'entrevistador); presentador d'un concurs; tertúlia; conte explicat; entrevista per demanar feina (l'entrevistador); etc.
GRAU 3	Cert control previ sobre l'estructura, perquè el tema és conegut i pensat o elaborat anteriorment per part de l'emissor	Textos improvisats de tema pensat prèviament	Conferència; homilia; entrevista (l'entrevistat); classe; declaracions d'un polític; intervencions en reunions professionals i tècniques; intervencions en juntes i assemblees; entrevista per demanar feina (el sol·licitant); etc.
GRAU 4	Llibertat total , preparació pràcticament nul·la.	Textos improvisats	Conversa en confiança (el desenvolupament)

Figura 3b. Graus d'espontaneïtat i control previ de l'emissor

La figura 3a és elaborada a partir de Josep M. Castellà (1992) *De la frase al text. Teories de l'ús lingüístic* (Barcelona, Empúries, p. 128); la figura 3b, a partir de Josep M. Castellà (2004) *Oralitat i escriptura. Dues cares de la complexitat del llenguatge* (Barcelona, PAM, p. 30).

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT D

CASSANY, Daniel (2007) “Índexs”, dins *Esmolar l'eina. Guia de redacció per a professionals* (Barcelona, Empúries, p. 67-74).

CIAPUSCIO, Guiomar E. (2014) *Mecanismos de divulgación del conocimiento*, dins Estrella MONTOLÍO (dir.) *Manual de escritura académica y profesional*, vol. II (Estrategias discursivas), p. 285-318.

COLTIER, Danielle (1986) “Approches du texte explicatif”, *Pratiques* 51, p. 3-22.

HALTÉ, Jean-François (1988) “Trois points de vue pour enseigner les discours explicatifs”, *Pratiques* 58, p. 3-10.

SCHNEDECKER, Catherine (2002) *Lire, comprendre, rédiger des textes théoriques* (Brussel·les, De Boeck).

YÚFERA, Irene (2014) “Exponer información. Estrategias para la construcción de textos expositivos”, dins Estrella MONTOLÍO (dir.) *Manual de escritura académica y profesional*, vol. II (Estrategias discursivas), p. 121-186.

Annexos

I. Normes d'edició dels textos [49]

II. Materials de consulta [50]

- II.1 Per a combinacions lèxiques: DDLIC, *Redes* i DiCE [50]
- II.2 Per a connectors parentètics: DPDE [52]
- II.3 Per a l'estructura argumental dels verbs: Ginebra + Montserrat [53]
- II.4 Per a expressions lexicalitzades: DSFF [54]
- II.5 Per a doblats de mots que la gent confon: Paloma + Rico [56]

III. Índexs de les gramàtiques de l'IEC [57]

- III.1 Índex comparat GIEC / GEIEC [57]
- III.2 Índex de la GBU [58]

IV. Taules [59]

- IV.1 Recursos de modalització [59]
- IV.2 Llengua oral prototípica vs. llengua escrita prototípica [60]
- IV.3 Relacions de coherència: distribució, definició i exemplificació [61]
- IV.4 Connectors parentètics: classificació semàntica [64]
- IV.5 Signes de puntuació secundaris: funcions [65]
- IV.6 Expressions temporals díctiques vs. expressions temporals anafòriques [66]

I. Normes d'edició dels textos

1. Els textos han de ser mecanografiats i impresos en una sola cara.
2. Has d'escriure el teu nom i els teus cognoms al marge superior dret del primer full.
3. El títol ha d'estar centrat a la pàgina, i destacat (per exemple, en negreta).
4. Has de deixar prou marges (per exemple, 2,5 cm als marges superior i inferior, i 3 cm als marges esquerre i dret) i prou interlineat (1,5 línies) per facilitar les anotacions del professor.
5. Si és en prosa, has de justificar el text (perquè no sembli poesia).
6. Quan canviïs de paràgraf, has d'entrar la primera línia (amb el tabulador, no amb la barra espaciadora) o bé deixar una línia blanca entre paràgraf i paràgraf.

Antimodel (només compleix la norma 1)

Associació de tots els veïns?

La presidenta de l'Associació de Veïns ha tornat a manifestar-se en contra de la construcció al nostre barri d'un centre de rehabilitació per a toxicòmans. Ens hem d'anar acostumant a sentir cada setmana el dictat de les AAVV sobre aquest tema? També nosaltres hem de començar a tallar la Ronda cada nit?

La veritat és que no sembla una actitud gaire responsable posar-se sempre en contra de certs equipaments. Un barri no ha de tenir només escoles, biblioteques, camp de futbol, centre cívic, llars d'infants, parcs i jardins. Ha de tenir també hospital, comissaria, centre d'acollida d'indigents...

Perquè ens hem de fer càrrec dels nostres malalts i dels nostres pobres, i també gestionar la nostra quota de delinqüència i ajudar els nostres toxicòmans. Així doncs, al nostre barri haurem de tenir policies, una sala de venopunció assistida com la que hi ha a la Vall d'Hebron o un centre de rehabilitació per a toxicòmans.

Andrea Garcia

Model

Andrea Garcia Pou

Associació de tots els veïns?

La presidenta de l'Associació de Veïns ha tornat a manifestar-se en contra de la construcció al nostre barri d'un centre de rehabilitació per a toxicòmans. Ens hem d'anar acostumant a sentir cada setmana el dictat de les AAVV sobre aquest tema? També nosaltres hem de començar a tallar la Ronda cada nit?

La veritat és que no sembla una actitud gaire responsable posar-se sempre en contra de certs equipaments. Un barri no ha de tenir només escoles, biblioteques, camp de futbol, centre cívic, llars d'infants, parcs i jardins. Ha de tenir també hospital, comissaria, centre d'acollida d'indigents... Perquè ens hem de fer càrrec dels nostres malalts i dels nostres pobres, i també gestionar la nostra quota de delinqüència i ajudar els nostres toxicòmans.

Així doncs, al nostre barri haurem de tenir policies, una sala de venopunció assistida com la que hi ha a la Vall d'Hebron o un centre de rehabilitació per a toxicòmans.

II. Materials de consulta

II.1 Per a combinacions lèxiques (= col·locacions, concurrències): DDLC, *Redes* i DiCE

Per a consultes sobre la qüestió de les combinacions lèxiques en **català** és útil el *Diccionari Descriptiu de la Llengua Catalana* (DDLC) —s’hi pot accedir des de la versió electrònica del DIEC—, en el qual les combinacions lèxiques apareixen a continuació de la definició introduïdes pel signe \Rightarrow i s’agrupen tipològicament, seguint un ordre establert (cada grup se separa de la resta amb el signe "/"). Si volem fer una consulta no pas general (Consulta d’articles) sinó específica, hem d’anar a Consulta per elements. Suposem, per exemple, que llegim

*La pell freda és el **fenomen** més rellevant que s’ha produït en els últims temps en l’edició en català. Després de la fase promocional i del boca-orella, ara ha arribat el torn als professors, que comencen a introduir-lo als instituts*

i volem saber si, en efecte, en català els **fenòmens** (1) es produeixen i, també, (2) s’introdueixen. L’itinerari que hem de seguir al DDLC per a aquesta consulta específica és aquest:

Consulta per elements > Col·locacions > escrivim al camp Cadena el mot **fenomen** > escollim a Model el patró **V N** > seleccionem al capdavant de tot el botó **col·locació** > cliquem a **OK**

El resultat que obtenim és el següent:

article		col·locació	model
analitzar v.	1a	analitzar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	analitzar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	conèixer un fenomen	V N
fenomen m.	4a	considerar un fenomen	V N
constatar v.	1	constatar un fenomen	V N
detectar v.	1	detectar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	estudiar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	explicar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	interpretar un fenomen	V N
fenomen m.	1a	observar un fenomen	V N
observar v.	1a	observar un fenomen	V N
reproduir v.	4a	reproduir un fenomen	V N
fenomen m.	1a	tenir lloc un fenomen	V N
generalitzar v.	3a	un fenomen generalitzar-se	V N
fenomen m.	1a	un fenomen produir-se	V N

Com veiem, en català els **fenòmens** sí que es produeixen (darrera fila), però no *s’introdueixen (aquest verb no apareix a la llista).

Si volem saber si el **castellà** es comporta com el català (és a dir, si també en castellà **los fenómenos se producen** però no **se introducen**), podem consultar l’obra dirigida per Ignacio Bosque *Redes. Diccionario combinatorio del espanyol contemporáneo* (2004):

fenómeno ♦ aislado, apoteósico, artístico, asombroso, atmosférico, crucial²⁶, curioso, enigmático, extraño, extraordinario, imparable¹⁷, incontenible²⁸, meteorológico, misterioso, natural, político, singular, sobrehumano, sobrenatural, social, sorprendente, terrestre ♦ causa (de), serie (de) ♦ acaecer, aclarar, describir, descubrir, desencadenar(se), estudiar, experimentar, explicar, observar, ocurrir³, presenciar, producir(se), repetir(se), surgir
 ☐ Véase también: **acontecimiento, milagro, suceso.**

La resposta és afirmativa: al capdavant de l'article, on tenim la llista dels verbs que es combinen amb **fenómeno** (primer de tot tenim les combinacions del mot amb adjectius), sí que hi ha producir(se), però no introducir(se).

Per al castellà hi ha també el recurs electrònic DiCE (*Diccionario de Colocaciones del Español*), que recull les combinacions lèxiques més freqüents dels noms de sentiment (com *abatimiento, alegría* i *vergüenza*) i els seus derivats (<http://www.dicesp.com/paginas>). Les combinacions d'*alegría* + adjectiu són, segons el DiCE, aquestes:

alegría 1a (*Sentimiento*)

Colocaciones

ver todas , atributo de los participantes, **alegría + adjetivo**, verbo + alegría, alegría + verbo, nombre de alegría

intensa **a raudales, desbordante, enorme, extraordinaria, grande, impagable, impresionante, indecible, indescriptible, inefable, inmensa, intensa, loca, tremenda**

más intensa de lo conveniente **descontrolada, desmesurada, exagerada, excesiva**

poco intensa **pequeña**

compartida por muchos **generalizada, unánime**

que dura mucho **constante, duradera**

que dura poco **breve, efímera, pasajera**

causada por un buen motivo **sana**

causada por un mal ajeno **alevosa, maligna**

verdadera **franca, sincera, verdadera**

falsa **falsa, fingida, forzada**

que se transmite con facilidad **contagiosa**

Clicant al signe accedirem a exemples contextualitzats; si cliquem al de la línia emmarcada obtindrem això:

alevosa

Glosa

causada por un mal ajeno

Ejemplos

1. El barrio, que tal vez lo supo antes que él, previó con **alevosa alegría** la rivalidad latente de los dos hermanos.

maligna

Glosa

causada por un mal ajeno

Ejemplos

1. Froilán Fonseca solo halló consolación, incluso **maligna alegría**, al pensar en sus primos, Álvaro y Martín Fonseca.

II.2 Per a connectors parentètics: DPDE

Per a l'ús dels connectors parentètics és útil el *Diccionario de partículas discursivas del español*, en línia (www.dpde.es). L'obra proporciona informació sobre els connectors de l'espanyol, però, atès que els connectors del català es comporten de manera similar, aquesta informació és en bona part aplicable també al català. A sota tens el contingut (parcial) de l'entrada del connector *en resumen*.

Definición	<p>Presenta el miembro del discurso en el que aparece como la idea principal y abreviada, que condensa lo dicho anteriormente.</p> <p>Cuando sopla viento moderado del oeste (poniente), las aves se lanzan a cruzar por la parte oriental del Estrecho, mientras que con vientos moderados del este (levante) lo hacen por la occidental. Cuando el levante sopla fuerte o muy fuerte, las aves vuelan a baja altura por toda la zona, y son pocas las que se atreven a cruzar; es entonces cuando más actitudes divagantes aparecen, llegando incluso a permanecer estancadas mientras el viento impide el cruce. Ésta es la norma general, pero hay que tener en cuenta que cada especie se comporta de manera distinta ante las inclemencias meteorológicas. Así, cuando sopla levante, los milanos negros, las cigüeñas blancas se concentran en el tramo occidental del Estrecho, lo que, por ejemplo, es mucho menos frecuente con las águilas culebreras y calzadas.</p> <p>En resumen, dependiendo de la fecha en que se visite la zona, de las especies por las que se tenga especial interés y de las condiciones meteorológicas, se deberá centrar la atención en unos observatorios o en otros.</p> <p style="text-align: right;"><i>Biológica, n° 24, España, CREA, IX, 1998</i></p> <p>El miembro del discurso en que aparece <i>En resumen</i>, dependiendo de la fecha (...) se considera como la idea principal de lo dicho antes y un modo abreviado de presentar lo ya expuesto de una forma más amplia.</p>
Prosodia y puntuación	<p>Se pronuncia con acento de intensidad en la <i>u</i> de <i>resumen</i>.</p> <p>Presenta contorno melódico propio delimitado por una anticadencia que lo distingue del resto de los elementos entre los que se encuentra. Este entorno prosódico se refleja en la mayor parte de los textos escritos por medio de una coma detrás de en resumen, y con un punto, una coma o un punto y coma, delante.</p>
Otros usos	<p>Con frecuencia, el miembro del discurso en el que se halla en resumen, no es exactamente una síntesis abreviada de lo dicho anteriormente, sino que se aproxima a un valor conclusivo, valorativo o consecutivo, parafraseable por <i>por todo ello</i>.</p> <p style="text-align: center;">(...)</p> <p>Se ha documentado en la conversación como una forma de recuperar el hilo comunicativo dejado atrás o el turno de habla con la excusa de que se quieren sintetizar los aspectos esenciales de lo enunciado previamente:</p> <p style="text-align: center;">(...)</p>
Posición	<p>Se suele situar generalment en posición <u>inicial</u> de su miembro del discurso (...). En el <u>interior</u> del miembro del discurso es menos frecuente (...). Y en posición <u>final</u> apenas se documenta (...).</p>
Registro	<p>Está marcado por su mayor frecuencia de uso en el registro formal de la lengua.</p>
Partículas semejantes	<p><i>en conclusión; en suma; en síntesis; en resumidas cuentas; en definitiva; en fin; total; en una palabra; en dos palabras; en pocas palabras</i></p>
No es partícula en	<p><i>En el resumen del texto no aparecen extraídas las ideas principales, donde resumen es un sustantivo, núcleo del complemento circunstancial, que admite variación morfológica de número y significa 'exposición abreviada de un asunto'.</i></p>

II.3 Per a l'estructura argumental dels verbs: Ginebra + Montserrat

L'obra de Jordi Ginebra i Anna Montserrat *Diccionari d'ús dels verbs catalans* (1999) proporciona informació sobre l'estructura argumental dels verbs catalans. Així, ens fa saber si un verb es construeix amb complement directe o amb complement de règim, si pot anar sense complement, si és un verb pronominal o si pot dur un complement oracional. En els verbs que es construeixen amb complement de règim indica quina és la preposició regida, i si un mateix verb pot regir diverses preposicions indica les possibles variacions de significat. A més, el diccionari defineix els verbs d'una manera clara i concisa i dona exemples de totes les seves accepcions. A sota tens la informació corresponent a les entrades de *comprar*, *divergir* i *escaure*.

[] = complement obligatori () = complement opcional < > = informació sobre el subjecte

comprar

1. **comprar (una cosa) (a algú)** Adquirir a canvi d'un import convingut

Són gent que no paren de badar als aparadors, però no compren mai

Si la borsa baixa, compra

Hem comprat la cacatua al senyor Ernest per al Venanci

Per quant l'has comprat, avui, el llamàntol?

L'URSS comprava sucre a Cuba

El Banc Obert ha comprat dues entitats menors

2. **comprar [una cosa o algú]** Fer-se seu a canvi d'alguna cosa

Van comprar el silenci del detectiu per un feix de bitllets

La nostra companyia pot comprar els jutges que faci falta

divergir

1. **divergir** <una cosa (expressat en plural o coordinant els elements)> Anar-se separant cada vegada més l'un de l'altre

Els raigs de llum reflectits per un mirall convex divergeixen

2. **divergir (en una cosa)** <algú o una cosa (expressat en plural o coordinant els elements)> Ser diferents l'un de l'altre

Els dos candidats divergeixen ideològicament

Divergim en el fet que tu no ets d'aquí i jo sí

3. **divergir [d'una cosa]** Diferir quant a característiques típiques

Aquest moixó divergeix dels de la seva família

4. **divergir [d'algú o d'una cosa] (en una cosa)** Ser diferent

Aquesta tesi divergeix de la més comunament acceptada

La teva explicació divergeix de la meua en pocs elements

escaure

1. **escaure (a algú o a una cosa)** <algú o una cosa> Anar bé o ser adient

Trobo que la roba que portes no t'escau. No li escau fer aquestes

criaturades Aquest noi li escau, a la Blanca

Al menjador no hi escauen els mobles que vam anar a veure

El projecte ha de ser revisat i, si escau, es pot demanar el parer d'un altre expert

2. **escaure's (en un temps)** <una cosa> Tenir lloc

Aquell any el carnaval s'esqueia a mitjan febrer

La reclamació, si s'escau, es canalitzarà amb diligència cap a la instància adequada

II.4 Per a expressions lexicalitzades: DSFF

El *Diccionari de sinònims de frases fetes*, de M. Teresa Espinal, és un diccionari conceptual d'expressions lexicalitzades: sota conceptes, agrupa informació gramatical i lingüística referida a expressions lexicalitzades de naturalesa gramatical diversa, allò que en gramàtica tradicional s'han anomenat genèricament *locucions i frases fetes*. La versió en línia (<https://dsff.uab.cat>) incorpora algunes revisions i modificacions de la versió impresa. Si, posem per cas, ens interessa saber quines són les expressions lexicalitzades que expressen el concepte 'adular', escrivim *adular* a la casella de Cerca per concepte, i obtindrem el següent:

ADULAR

DONAR SABÓ (a algú) SV, fer elogis interessats d'algú per a obtenir-ne beneficis / ensabonar-lo, adular-lo (A-M, EC)

Dóna sabó a la infermera sempre que la veu

→ **llepar el cul** (a algú), **rentar la cara** (a algú), **fer la gara-gara** (a algú), **posar sabó** (a algú), **fer la pilota** (a algú), **fer la cort** (a algú), **passar la mà per l'esquena** (a algú), **fer la barbata** (a algú), **fer els entorns** (a algú), **doblegar l'esquena**

FER EL CUL GROS (a algú) SV, adular algú, dedicar-s'hi servilment (A-M)

Sempre fa el cul gros als professors per tal d'aconseguir unes bones qualificacions

→ **fer la pilota** (a algú), **llepar el cul** (a algú), **doblegar l'esquena**, **besar el cul** (a algú)

[Val. (A-M)]

FER LA GARSETA (a algú) SV, elogiar excessivament algú, adular-lo (A-M)

Va fer la garseta al seu xicot, perquè cedís i li comprés un anell amb brillants

→ **fer la pilota** (a algú), **fer la bona** (a algú)

[Mall. (A-M)]

■ **FER LA PILOTA** (a algú) SV, adular algú per aconseguir-ne un favor

Fa la pilota a la professora perquè l'aprovi sense tenir els coneixements necessaris / No cal que em facis la pilota perquè no et penso deixar el cotxe

→ **donar sabó** (a algú), **llepar el cul** (a algú), **fer el bus** (a algú), **fer la gara-gara** (a algú), **rentar la cara** (a algú), **fer l'aleta** (a algú), **fer la garseta** (a algú), **fer la rosca** (a algú), **fer els entorns** (a algú), **fer el cul gros** (a algú)

▷ **ésser un pilota** (p.ext.)

FER LA ROSCA (a algú) SV, adular / adular algú per aconseguir-ne un favor (IEC, *)

Deixa de fer la rosca i treballa una mica més

→ **fer la pilota** (a algú), **fer la cort** (a algú), **passar la mà per l'esquena** (a algú), **fer la barbeta** (a algú), **fer la garangola** (a algú), **fer la gara-gara** (a algú)

▷ **ésser un pilota** (p.ext.)

■ **FER PUNTS** SV, adular algú per a aconseguir-ne alguna cosa

Es passa el dia darrere el seu cap, ja farà punts, ja! / Sembla que faci punts per obtenir un augment de sou

→ **fer la pilota** (a algú), **passar la mà per l'esquena** (a algú), **fer la barbeta** (a algú), **fer la garangola** (a algú), **fer mèrits**

▷ **donar punts** (a algú) (inv.)

LLEPAR EL CUL (a algú) SV, adular / adular baixament algú, afalagar-lo servilment per guanyar-se la seva voluntat (R-M, *)

*Sap molt de llepar el cul per tal d'obtenir el que vol / Llepa el cul al seu cap perquè no sap fer res més (R-M, *)*

→ **fer el cul gros** (a algú)

▷ **ésser un pilota** (p.ext.)

POSAR SABÓ (a algú) SV, fer elogis interessats d'algú per obtenir-ne beneficis (A-M)

Si poses sabó al teu director, segur que aconseguixes que et doni festa dijous

→ **donar sabó** (a algú), **llepar el cul** (a algú), **rentar la cara** (a algú), **fer la gara-gara** (a algú), **fer la pilota** (a algú), **fer la cort** (a algú), **passar la mà per l'esquena** (a algú), **fer la barbeta** (a algú), **fer els entorns** (a algú), **doblegar l'esquena**

II.5 Per a doblats de mots que la gent confon: Paloma + Rico

L'obra de David Paloma i Albert Rico *No et confonguis! Diccionari de mots que es confonen* (2005) conté prop d'un miler de doblats de paraules que la gent confon; hi podem llegir, per exemple, quina funció tenen els músculs *abductors* que no tenen els músculs *adductors*, què separa un *canibal* d'un *antropòfag*, un *canó* d'un *canyó*, un *pamflet* d'un *fullet*, la *displicència* del *menyspreu*, l'*epidèmia* de la *pandèmia*, l'*espessor* del *gruix*, la *gerra* del *gerro*, l'*error* de l'*errata*, etc. A sota, un tast (p. 8-9).

a part

→ *apart*

a plom, aplom

A **plom** és una locució adverbial que vol dir 'verticalment', i que fa referència a la manera com cau un objecte de plom, pel seu pes: *Cingles tallats a plom*.

No té res a veure, doncs, amb l'**aplom**, la seguretat en el comportament, que podem trobar en una persona: *Manifestava un aplom que no era propi de la seva edat juvenil*.

a prop

→ *prop*

a punt

→ *apunt*

a reveure

→ *arreveure*

a terra, al terra

Quan una cosa o una persona no pot mantenir l'equilibri, és molt probable que acabi caient **a terra** o *per terra*: *La cullera li ha caigut a terra*. No hem de confondre aquesta expressió adverbial amb **al terra**, perquè l'article ens indica que ens volem referir a un **terra** determinat: *Al terra de casa meva hi han sortit unes taques molt lletges. Deixa-ho al terra de la cuina, i mira de no fer malbé les rajoles*.

Evidentment, hi haurà casos en què podrem usar **al terra** i **a terra** indistintament: *Va entrar al local i va trobar tota la canalla asseguda al terra / a terra*. En el primer cas, volem dir que seien **al terra** del local (en comptes de seure a les cadires, per exemple); en el segon, volem dir simplement que seien en contacte amb el terra, amb el cul **a terra**.

abaixar, baixar

Amb el verb **abaixar** volem significar 'fer baixar una cosa, fer-la anar d'un nivell més alt a un més baix': *Abaixa una mica el cap, que no em deixes veure la pel·lícula. L'aspirina li ha abaixat la febre*. En sentit figurat, s'aplica als preus: *Han abaixat els carburants perquè hi ha sobreproducció de petroli*. I també al volum, la intensitat: *Abaixa la ràdio, que protestaran els veïns*.

En canvi, amb el verb **baixar** volem dir que 'algú o alguna cosa va de dalt a baix': *En Pere baixa les escales de tres en tres. La riera baixa plena*. I també: *Diuen que el preu del carburant baixarà*.

Fixem-nos que en el cas d'**abaixar** la cosa que va de dalt a baix és l'objecte directe del verb, mentre que en el cas de **baixar** la cosa o la persona que va de dalt a baix és el subjecte de l'oració.

III. Índexs de les gramàtiques de l'IEC

III.1 Índex comparat GIEC (2016) / GEIEC (2018)

GIEC	GEIEC
1. Fonètica i fonologia: conceptes bàsics	
2. L'estructura sil·làbica	1. Les vocals i la síl·laba
3. Les vocals	
4. Les consonants	2. Les consonants
5. Les categories suprasegmentals	3. L'accent i l'entonació
6. Morfologia: conceptes bàsics	
7. La flexió nominal	4. La flexió nominal
8. La flexió dels pronoms personals. La forma dels pronoms febles	
9. La flexió verbal	5. La flexió verbal
10. La derivació per sufixació. La derivació sense afixos derivatius	6. La formació de mots: la derivació
11. La prefixació	
12. La composició	7. La composició i altres processos de formació de mots
13. Sintaxi: conceptes bàsics	
14. El nom i el sintagma nominal	8. El nom i el sintagma nominal
15. L'adjectiu i el sintagma adjectival	9. L'adjectiu i el sintagma adjectival
16. Els determinants	10. L'article
	11. Els demostratius i els possessius
17. Els quantificadors nominals	12. Els quantificadors nominals
18. Els pronoms personals i els pronoms febles <i>ho, en</i> i <i>hi</i> : naturalesa i funció	13. Els pronoms personals i els pronoms <i>en, hi</i> i <i>ho</i>
19. La preposició i el sintagma preposicional	14. Les preposicions àtones i les compostes
	15. Les preposicions tòniques i les locucions prepositives
20. L'adverbi i el sintagma adverbial	16. L'adverbi
21. La predicació verbal	17. La predicació verbal
22. La predicació no verbal	18. La predicació no verbal: les construccions copulatives i els predicatius
23. Les oracions passives i les construccions amb subjecte indefinit (o impersonals)	19. Les construccions passives, les impersonals i altres construccions amb subjecte indefinit
24. El temps, l'aspecte i el mode. Les perífrasis verbals	20. El verb: temps, l'aspecte i el mode
25. Les conjuncions i els connectors parentètics. La coordinació	21. Les conjuncions i els connectors parentètics
	22. La coordinació
26. Les oracions subordinades substantives	23. Les oracions subordinades substantives
27. Les oracions subordinades de relatiu	24. Les oracions subordinades de relatiu
28. Les construccions comparatives, les superlatives i les consecutives ponderatives	25. Les construccions comparatives i les superlatives
29. Les construccions causals, les finals i les <i>il·latives</i>	26. Les construccions causals, les finals i les consecutives
30. Les construccions condicionals i les concessives	27. Les construccions condicionals i les concessives
31. Les expressions temporals i les aspectuals	28. Les expressions temporals i les aspectuals
32. Les construccions de participi i de gerundi	29. Les formes verbals no finites: infinitiu, gerundi i participi
33. L'oració declarativa. Ordre bàsic i construccions marcades	30. L'ordre de constituents: ordre bàsic i construccions marcades
34. Les oracions interrogatives, les exclamatives i les imperatives. El vocatiu i la interjecció	31. La modalitat oracional. Les interjeccions
35. La negació	32. La negació

III.2 Índex de la GBU (2019)

1. Les vocals
 2. Les consonants
 3. La síl·laba
 4. L'accent
 5. La flexió nominal: el gènere i el nombre
 6. La flexió verbal. Els verbs regulars
 7. Els verbs irregulars i els defectius
 8. Formació de mots: la derivació
 9. Formació de mots: la composició i altres processos no derivatius
 10. El nom i el sintagma nominal
 11. L'adjectiu
 12. L'article
 13. Els demostratius
 14. Els possessius
 15. Els pronoms. Els pronoms personals forts
 16. Els pronoms febles: forma i combinacions
 17. Els pronoms febles: aspectes funcionals
 18. Els quantificadors. Els numerals
 19. Els quantitatius
 20. Els indefinits
 21. La preposició. Les preposicions àtones
 22. Les preposicions tòniques
 23. L'adverbi
 24. La negació
 25. Les conjuncions i els connectors parentètics
 26. Les interjeccions
 27. El verb: el temps, l'aspecte i el mode
 28. Les perífrasis verbals
 29. La predicació verbal
 30. Les construccions copulatives i els predicatius
 31. Les passives, les impersonals i altres construccions amb subjecte indefinit
 32. Les formes verbals no finites: infinitiu, gerundi i participi
 33. Les expressions temporals i les aspectuals
 34. La modalitat oracional
 35. L'ordre de constituents en l'oració: ordre bàsic i construccions marcades
 36. La coordinació
 37. Les oracions subordinades substantives
 38. Les oracions subordinades de relatiu
 39. Les construccions comparatives i les superlatives
 40. Les oracions causals, finals, consecutives, condicionals i concessives
- Índex de termes
Índex de quadres
Índex de figures
Índex general

A l'Índex general, cada unitat es desplega. Per exemple, la unitat 2 es compon d'aquests continguts:

2. *Les consonants*
 - 2.1. *El sistema consonàntic*
 - 2.2. *Les consonants oclusives*
 - 2.3. *Les consonants fricatives i les africades*
 - 2.4. *Les consonants nasals, les laterals i les ròtiques*
- Annex. Les consonants: símbols fonètics i grafies*
Glossari

IV. Taules

IV.1 Recursos de modalització

En els textos **generals, informals, no informatius i orals** s'hi solen usar **recursos de modalització** (lligats a l'expressió de la subjectivitat), com ara els que figuren a la taula de sota, basada en Cuenca (2008: 45-46).

NIVELLS	RECURSOS DE MODALITZACIÓ	EXEMPLES
Fonològic/gràfic	Fenòmens d'èmfasi tonal o marques escrites equivalents	<i>M'ha comprat DOS regals, no un.</i>
Fonològic/sintàctic	Modalitats oracionals no assertives: <ul style="list-style-type: none"> — interrogativa — imperativa — exclamativa — dubitativa — desiderativa 	<i>Què has comprat? Seu ara mateix! Quina bona idea! No sé si acabaré. Tant de bo em truqui.</i>
Morfològic	Afixos: <ul style="list-style-type: none"> — sufixos diminutius i augmentatius — sufixos i prefixos de superlatiu Mode verbal imperatiu	<i>Li va portar un gatet graciosíssim, superguapo.</i> <i>Para taula!</i>
Lèxic	Verbs i predicats: <ul style="list-style-type: none"> — performatius (realitzatius) — modals 	<i>T'asseguro que tornarà. Ha de tornar avui mateix.</i>
	Adverbis i locucions oracionals Elements lèxics valoratius: <ul style="list-style-type: none"> — verbs, substantius i adjectius — adverbis i sintagmes preposicionals — quantificadors 	<i>Probablement no vindrà.</i> <i>L'impressionant xoc de cotxes, lamentablement, va provocar moltes desgràcies.</i>
Pragmàtic	Interjeccions Unitats fraseològiques: frases fetes, refranys Algunes figures retòriques: comparació, metàfora, hipèrbole, ironia, interrogació retòrica Canvi de registre	<i>Déu meu! No sé què fer.</i> <i>Va fer mans i mànigues per resoldre-ho.</i> <i>Aquest noi és (com) un ase.</i>
	Alternança de codi	<i>Maria Josep Cuenca és catedràtica de filologia catalana a la Universitat de València. Fa anys va currar a la Universitat d'Alacant.</i> <i>No m'ho tornis a dir, please.</i>

IV.2 Llengua oral prototípica vs. llengua escrita prototípica

	LLENGUA ORAL (CONVERSA QUOTIDIANA)	LLENGUA ESCRITA (PROSA EXPOSITIVA)
Trets contextuals		
1	Caràcter universal (constitutiva de la naturalesa humana)	Caràcter no universal: potencialitat de la naturalesa humana
2	Desenvolupament espontani	Aprenentatge reglat (a l'escola)
3	Constituïda per sons (sentit de l'oïda)	Constituïda per grafies (sentit de la vista)
4	Efímera, fugaç	Permanent
5	Presència dels interlocutors: espai-temps simultani i compartit	Absència de l'interlocutor: espai-temps no simultani ni compartit
6	Força interacció emissor-receptor: comunicació bilateral o multilateral	Poca interacció emissor-receptor: comunicació unidireccional
7	Relació emotiva: espai privat	Distància emotiva: espai públic
8	Informació contextual implícita	Informació contextual explícita
9	Discurs elaborat sobre la marxa i simultàniament a la recepció (en temps real)	Discurs elaborat de manera reflexiva i prèviament a la recepció (diferit)
10	Recepció successiva (en la línia del temps)	Recepció successiva global (en l'espai)
Trets textuais		
11	Informal	Formal
12	Tema general i lliure (llenguatge corrent)	Tema específic i preestablert (llenguatge d'especialitat)
13	Interpersonal, subjectiva	Informativa, objectiva
14	Espontània (a voltes, poc conscient)	Planificada (molt conscient)
15	Redundant	Concisa, precisa
16	Dialogada	Monologada
17	Estructura textual més lliure (digressions, canvis de tema, etc.)	Estructura textual més estereotipada (apartats preestablerts, fórmules fixades, etc.)
18	Intervenció fonamental dels llenguatges no verbals (gestual, facial, proxèmic, etc.)	Intervenció secundària dels llenguatges no verbals (tipografia, color, disseny, etc.)
Trets lingüístics		
19	Paper fonamental dels elements suprasegmentals (entonació, to, volum, ritme)	Ús dels signes de puntuació
20	Selecció mínima del lèxic: repetició	Selecció acurada del lèxic: variació
21	Elements díctics	Escassetesa d'elements díctics
22	Interrogacions, exclamacions, interjeccions, onomatopeies i mots crossa (omplidors)	Escassetesa o absència d'interrogacions, exclamacions, interjeccions, onomatopeies i mots crossa (omplidors)
23	Anacoluts (canvis de direcció sintàctica), omissions, el·lipsis, etc.	Sintaxi regular
24	Estructures sintàctiques pròpies de l'estil verbal (verbs, complements verbals, subordinades substantives)	Estructures sintàctiques pròpies de l'estil nominal (noms, complements nominals, subordinades adjectives)
25	Col·loquialismes i dialectalismes	Correcció normativa i ús de la varietat estàndard

Basat en Castellà + Vilà (2002: 21-22)

IV.3 Relacions de coherència: distribució, definició i exemplificació

Les *relacions de coherència* o de *discurs* relliguen dues unitats discursives (que en la majoria de models teòrics són, des d'un punt de vista sintàctic, oracions) en una unitat superior i són les responsables de la coherència dels textos. Aquí es presenta el model d'Eladio Duque (*Las relaciones de discurso*, Madrid, Arco, 2016), inspirat en la RST (Rhetorical Structure Theory), segons el qual les relacions de coherència es distribueixen en tres famílies diferents: relacions de **contigüitat**, relacions de **semblança** i relacions de **causalitat**.

A la columna de l'esquerra, *S* = satèl·lit (membre menys important) / *N* = nucli (membre més important).

A la columna central, **els segments en negreta són S**; quan no hi ha cap segment en negreta, tots dos són *N* (relacions de Seqüència, Llista i Contrast).

(1) Relacions de contigüitat o ampliació

Relació i definició	Exemples (extrets de Duque 2016)	Relacions veïnes
Elaboració: el S proporciona detalls sobre el N o sobre una de les entitats que s'hi introdueixen	<i>El prestamista limpia la boca del niño con un pañuelo. Tiene los ojos brillantes y simpáticos y, aunque no va muy aseado, aparenta cierta prestancia</i>	Circumstància Fons Preparació Interpretació Llista
Circumstància: el S proporciona detalls sobre la situació o l'esdeveniment principal del N	<i>Dos hombres estaban sentados frente a una mesa en un jardín tropical. Había mucho sol</i>	Elaboració Fons
Fons: el S, que sol precedir el N, presenta un marc que permet la correcta comprensió del N	<i>La expresión adiós quiere decir 'quede usted con Dios'. Sabiendo eso, el bando republicano durante la Guerra Civil intentó sustituirla por salud</i>	Elaboració Circumstància Preparació Interpretació Causa
Preparació: el S, que sol precedir el N, presenta (o desperta l'interès per) la informació que desenvolupa el N	<i>He venido a hablarles de un viejo palestino que recorrió como chofer de camiones y buses toda esta región. Se llama Jamil Abú Eisheh, tiene 82 años y nació en la ciudad de Hebrón, en Cisjordania</i>	Elaboració Fons Evidència
Interpretació: el S presenta la informació del N des d'un altre marc referencial, sovint subjectiu	<i>García San Inocencio expresó que la Asamblea Municipal propuso incrementar el sueldo del Alcalde de \$3.000 a \$7.000 mensuales. "Esto es un verdadero escándalo", afirmó el legislador independentista en un parte de prensa</i>	Elaboració Fons Reformulació Causa Evidència
Seqüència: els N presenten esdeveniments o situacions ordenats temporalment	<i>Entró en el hotel, esta vez por la puerta vaivén. En el mostrador preguntó por Michelle</i>	Llista Causa

(2) Relacions de semblança

Relació i definició	Exemples (extrets de Duque 2016)	Relacions veïnes
Llista: els N són comparables entre si i es poden considerar les parts d'un conjunt més ampli	<i>Los dos guitarristas son dos auténticos pura sangre y son capaces de resumir con un simple acorde toda la metodología del blues y la filosofía que la alimenta. El batería Merle Perkins es también un indudable maestro</i>	Elaboració Seqüència Contrast
Contrast: els dos N es diferencien en almenys un aspecte que es destaca amb la comparació	<i>Ángela está mejor, dijo, y mi presencia la puede alterar. La que se está muriendo, en cambio, es la abuela</i>	Llista Antítesi
Reformulació: el S reproduceix la informació del N amb altres paraules, sense arribar a reconsiderar-la ni a valorar-la	<i>Un electrón no pasa simplemente de un punto a otro, sino que en cierto sentido se encuentra en ambos y también en todos los puntos que los separa. Dicho de otro modo, un electrón es capaz de encontrarse en dos lugares o más al mismo tiempo</i>	Interpretació Antítesi
Antítesi: el S s'oposa d'alguna manera al N per facilitar-ne l'acceptació o comprensió. El N pot introduir una conseqüència no esperada a partir del S	<i>Creen que vamos a imponer la ley islámica de la Sharia. No es así</i>	Contrast Reformulació Relacions de causalitat

(3) Relacions de causalitat

Relació i definició	Exemples (extrets de Duque 2016)	Relacions veïnes
<p>Causa: el S presenta una situació que podria haver causat o que explica la situació presentada en el N</p> <p>El N és el resultat</p>	<i>Imbert apagó los faros. Todo quedó a oscuras</i>	Fons Interpretació Seqüència Resultat Evidència Condició Propòsit Mitjà
<p>Resultat: el N presenta una situació que podria haver causat o que explica la situació presentada en el S</p> <p>El N és la causa</p>	<i>Un módulo de mamografía puede costar alrededor de 100 mil dólares. Por tanto han sido asignados en una primera etapa a las provincias con mayor incidencia de este padecimiento</i>	Fons Interpretació Seqüència Causa Evidència Condició Propòsit Mitjà
<p>Evidència: el S presenta proves o causes de l'enunciació que augmenten l'acceptació del N</p>	<i>La situación en la escuela me es insostenible. La mayor parte de los muchachos son de familias antitinoquistas, y me agreden con todo tipo de insultos</i>	Preparació Interpretació Causa Resultat
<p>Condició: el S i el N són situacions hipotètiques o futures que no s'han esdevingut. La realització del N depèn en gran mesura de la realització del S</p>	<i>La dimisión de cualquiera de los críticos debilitaría al primer ministro. Sobre todo si se produjera antes del congreso semestral</i>	Causa Resultat Propòsit Mitjà
<p>Propòsit: el S presenta una situació que no s'ha esdevingut i que es realitzarà mitjançant el N</p> <p>El N és el mitjà</p>	<i>Él aspiraba a dejar de ser un bufón y convertirse en miembro de pleno derecho de la Corte. Para ello, necesitaba una heredera</i>	Causa Resultat Condició Mitjà
<p>Mitjà: el N presenta una situació que no s'ha esdevingut i que es realitzarà mitjançant el S, que es pot entendre com un mètode o instrument</p> <p>El N és el propòsit</p>	<i>Enseguida logró ampliar sus propiedades de la familia en Las Vegas. Utilizó fundamentalmente créditos exentos de intereses</i>	Causa Resultat Condició Propòsit

IV.4 Connectors parentètics: classificació semàntica

SIGNIFICATS GENERALS	SIGNIFICATS ESPECÍFICS	CONNECTORS
<i>Addició</i>	<i>continuitat</i>	a continuació, aleshores, llavors, així mateix, doncs, doncs bé; altrament, d'altra banda; a més; bé
	<i>intensificació</i>	a més (a més), encara (més), endemés, més encara
	<i>distribució</i>	d'entrada, per començar, primerament, en primer lloc, en segon lloc; finalment, per acabar; d'(una) altra banda, d'un altre costat, per una banda, per un costat, per altra banda; d'una banda... de l'altra; d'un costat... de l'altre
	<i>digressió</i>	per cert
	<i>generalització</i>	en general, generalment
	<i>especificació</i>	concretament, en concret, en especial, en particular, especialment, específicament, particularment, precisament; de fet, fet i fet
	<i>ampliació</i>	certament, de fet, en efecte, efectivament
	<i>equiparació</i>	així mateix, igualment, paral·lelament; semblantment
<i>Disjunció</i>	<i>reformulació</i>	això és, és a dir, o sigui, encara millor, més aviat, més ben dit, ras i curt, vull dir
	<i>exemplificació</i>	així (per exemple), a tall d'exemple, per exemple; posem per cas
	<i>resum</i>	en resum, en síntesi, en suma
<i>Contrast</i>	<i>oposició</i>	això sí; altrament, en cas contrari, en canvi; ara (bé); bé; nogensmenys; tanmateix
	<i>concessió</i>	així i tot (<i>o</i> tot i així), amb tot, tot i això, amb tot i això (<i>o</i> tot i amb això, amb tot i amb això), malgrat tot, no obstant això (<i>o</i> això no obstant, no obstant), tot amb tot; de tota manera (<i>o</i> de totes maneres), en qualsevol cas, en tot cas; total; emperò, per això, però (<i>aquests tres darrers, en posició no inicial</i>)
	<i>restricció</i>	almenys, si més no
	<i>refutació</i>	(ans) al contrari, ben al contrari; per contra
	<i>contraposició</i>	ben mirat, en realitat; de fet, fet i fet
<i>Conseqüència</i>	<i>conseqüència</i>	així, així doncs, doncs, doncs bé; aleshores, llavors; consegüentment, en conseqüència, per consegüent, per tant
	<i>conclusió</i>	al capdavant, al cap i a la fi, al cap i a l'últim, comptat i debatut, mal que bé, mal per mal; en conclusió, en definitiva, en fi; total, fet i fet

Basat en la GIEC (2016: 973-976)

IV.5 Signes de puntuació secundaris: funcions

SIGNES SECUNDARIS	FUNCIONS	EXEMPLES
Coma	Delimita (1) un element adjunt, (2) un element no restrictiu (explicatiu) o (3) un element individual en una sèrie.	<i>Ahir, estimats lectors, vaig veure la Maria, que em va dir que li havien concedit la beca, l'havia mossegada un gos, s'havia enamorat i no havia pogut dormir.</i>
	Delimita elements desplaçats a la perifèria dreta de l'oració.	<i>Ahir la vaig veure, la Maria.</i>
	Indica l'el·lipsi del verb.	<i>Ahir vaig veure la Maria; abans-d'ahir, el Manel.</i>
	Distribueix la informació.	<i>Coma, punt i coma, dos punts, parèntesis i guions, i punts suspensius.</i>
Punt i coma	Delimita segments entre els quals hi ha una relació de proximitat consistent en el fet que el que es diu després del punt i coma forma part de la mateixa operació discursiva que el que es diu abans.	<i>El paracetamol, el principi actiu genèric de medicaments com el Gelocatil o l'Efferalgan, és un compost analgèsic i antipirètic; en altres paraules, té la propietat d'alleujar el dolor i de fer baixar la febre. El paracetamol pertany al grup de les substàncies no narcòtiques; això vol dir que, a diferència de les substàncies narcòtiques (com ara la morfina), no indueix al son ni produeix, subministrat en dosis elevades, coma i convulsions. Una altra propietat del paracetamol és que no és addictiu, és a dir, que no crea hàbit; això el distingeix de...</i>
	És el resultat de la promoció de la coma a punt i coma exigida per la juxtaposició de segments que ja contenen comes.	<i>Ahir vaig veure la Maria; abans-d'ahir, el Manel.</i>
Dos punts	Anuncien un segment que és una explicitació de la informació expressada en el segment previ sempre que aquest sigui sintàcticament complet.	<i>Ahir vaig veure quatre amigues meves: la Maria, la Joana, la Pilar i l'Ester.</i>
	Anuncien un segment que és (1) una tesi o un o més arguments , (2) una causa o una condició , (3) una conseqüència o (4) una reformulació .	<i>Rosalía té molt de talent: és atrevida, barreja diferents gèneres i fa el que vol amb la veu.</i> <i>La veïna no hi és: se n'ha anat de vacances.</i>
Parèntesis i guions	Encapsulen —aïllen (delimiten)— informació que l'autor considera que, respecte de la informació circumdant, és secundària (satèl·lit, no nuclear).	<i>Ahir vaig veure tres amigues meves (la Maria, la Joana i la Pilar) que estudien a la Facultat.</i>
Punts suspensius	Indiquen omissió d'elements (per exemple, en una enumeració).	<i>Ahir vaig veure algunes amigues meves: la Maria, la Joana, la Pilar, l'Ester...</i>

IV.6 Expressions temporals d'íctiques (primera taula) vs. expressions temporals anafòriques (segona taula). Font: quadres 31.2 i 31.3 de la GIEC (2016), respectivament.

Expressions temporals d'íctiques

MOMENT O INTERVAL	RELACIÓ TEMPORAL		
	ANTERIORITAT	SIMULTANEÏTAT	POSTERIORITAT
<i>Moment o interval no delimitat</i>	abans	ara a hores d'ara, ara per ara de moment	després
	recentment anteriorment antigament, antany	actualment	tot seguit, de seguida immediatament en acabat o en acabant més tard
	temps enrere/arrere		temps a venir
	fa {poc/un moment, etc.}		d'ací/aquí (a) {poc/un moment, etc.}
	temps era temps		
<i>Dia</i>	ahir abans-d'ahir/despús-ahir abans-d'ahir (no) l'altre / despús-ahir (no) l'altre	avui/hui, avui (en) dia	demà demà passat/despús-demà demà passat (no) l'altre / despús-demà (no) l'altre
	dilluns, dimarts, etc. dilluns passat, etc.		dilluns, dimarts, etc. dilluns {que ve/vinent}, etc.
<i>Setmana, mes, any</i>	la setmana passada	aquesta setmana	la setmana {que ve/vinent/ entrant/pròxima}
	el mes passat	aquest mes	el mes {que ve/vinent/ entrant}
	antany, l'any passat	enguany, aquest any	l'any {que ve/vinent}

Expressions temporals anafòriques

MOMENT O INTERVAL	RELACIÓ TEMPORAL		
	ANTERIORITAT	SIMULTANEÏTAT	POSTERIORITAT
<i>Moment o interval no delimitat</i>	abans	llavors, aleshores	després
	anteriorment	mentrestant, entretant	posteriorment tot seguit, de seguida immediatament en acabat o en acabant més tard
	feia {poc/un moment, etc.}		al cap de {poc/un moment, etc.}
<i>Dia</i>	la vigília/la vespra dos dies abans, tres dies abans, etc.	aquell dia	l'endemà dos dies després, tres dies després, etc.
	el dilluns anterior, el dimarts anterior, etc.		el dilluns següent, el dimarts següent, etc.

Segments anòmals per revisar, extrets del text narratiu (activitat obligatòria 1) d'alumnes de cursos passats

- 1 —Quin bon dia que fa avui, oi? —li va preguntar.
- 2 Li ordena que han de marxar.
- 3 Aquí va ser el moment crític.
- 4 Va ordenar el menjador posant la tele a lloc, escombrant la trencadissa i fregant la sang.
- 5 S'havien discutit: agres retrets, paraules malsonants i un nen que s'imaginava en un món on se sentia poderós.
- 6 Va arrossegar el cadàver fins al jardí i, al costat de les jardineres, va enterrar el cos de l'Eulàlia.
- 7 Se li feia estrany que el pare no s'hagués adonat que la mare es passava el dia plorant. Va pensar que l'hi diria, però quan es va asseure al sofà al costat del seu pare no s'hi va atrevir.
- 8 Sortirien a passejar tots tres: el petit i els seus pares. Ella es posaria la rebeca de color blanc os que només es posava amb el vestit beix dels diumenges, i al petit la mare li prepararia un jersei de coll tancat blau clar.
- 9 Havia matat la seva dona. Què havia de fer? Avisar la policia? Se n'aniria a la presó.
- 10 —No t'acostis a mi!
- 11 S'escolta un cop de porta i s'obre el llum de la dreta.

- 12 La Rosa torna a la sala d'estar i seu a la butaca.
- 13 L'endemà dos policies truquen a la porta. Pregunten al pare què va passar ahir a la nit. El nen plora.
- 14 El dia que el Rafael Cirera va matar la seva dona, va tenir un malson terrible. Havia somiat en la cara d'una nina de cabells rossos, pell molt blanca i ulls blaus.
- 15 De mica en mica, a mesura que treia palades, va quedar al descobert el pàl·lid rostre de la nina.
- 16 Un cop són tots tres a casa, l'home és a la sala d'estar acabant de llegir el diari, el nen també és a la sala d'estar jugant amb les seves joguines i la dona és a la cuina elaborant un plat d'arròs caldós
- 17 —No tens dret a dir-me res! —contestava la Consol mentre li tirava un paper i apagava la televisió.
- 18 Sempre deixant-lo en evidència; el treia de les seves caselles, aquella dona!
- 19 Les banyes eren imperdonables, però també donaven l'oportunitat de sentir-se superior davant de qui les cometia.
- 20 L'Artur, mentre això passa, crida: "Jo no he fet res!"
- 21 La indumentària del pare anunciava que aquell seria un diumenge diferent: aquell dia ell havia escollit la roba.

- 22** En Felip començava a impacientar-se perquè la seva hora de dinar era sagrada: s'havia de dinar a les dues. De mal humor, li va recriminar a la Mercè que ja eren quasi les tres, que això no podia ser.
- 23** Just en aquell moment va entrar l'Arnau, i es va posar trist en veure la seva mare plorar.
- 24** —No saps tenir la boca tancada o què?
—Salvador, para! No t'he fet res, sisplau!
—Sembla que t'hauré de callar jo...
—No, Salva, soc la teva dona! Jo t'estimo —escribassa.
- 25** I llavors va esdevenir un fet nefast; les pel·lícules que van mirar després del futbol contenien escenes molt explícites de violència.
- 26** Era el principi del fi.
- 27** Enterrà el cadàver al jardí i es dirigí a l'habitació del fill. Per sort, l'instint assassí estava saciat i, en veure el noi no veié carn, sinó el seu estimat fill.
- 28** Se la va mirar de dalt a baix sense dissimular. Va aturar l'esguard a l'alçada de les natges, ni musculades ni flonges, i després li va resseguir les cuixes amb els ulls, i va anar baixant fins els turmells.
- 29** La Carme se'ls mirava amb les parpelles caigudes i els cabells despentinats.
- 30** Sovint la gent diu que els fills adopten postures i accions que fan els pares, però de vegades és al revés.

- 31** La vida es bifurca en la realitat que vivim i en la realitat que mai viurem, el “què hauria passat si...”. I tu, lector, podries plantejar-te què hauria passat si en Pau no fos tan petit i pogués tenir més comprensió de les coses.
- 32** La seva mare plorava d’amagades quan pensava que ningú la veia.
- 33** La veïna aprofitava la claror de la posta de sol per llegir al pati quan va notar que el nen sortia. Aquell nen li provocava tendresa. Ella havia decidit no tenir fills i no havia lamentat mai la seva decisió, però quan veia aquella criatura desgraciada que el Robert i la Magda feien servir d’ase de cops per evitar la baralla inevitable li venia un instint de protecció que tenia molt de maternal.
- 34** En Marcel, com que sabia que el seu fill hauria patit si els hagués sentit discutir, va apujar el volum del televisor per tal d’ometre-li les paraules que ell feia dies que silenciava.
- 35** El primer instint d’en Marcel va ser perseguir la seva dona, però aleshores va fixar-se en el caos que havia regirat el seu menjador.
- 36** Va respirar alleujat. No sabia que la calma se li esvairia aviat. Minuts després, un dels policies va entrar per la porta mostrant la nina d’en Blai, que tenia el vestit donat de si perquè amagava un gran paquet de cocaïna.
- 37** —Rei, fes-me contenta i ves a parar taula.
—Sí, mamà —en Nil va obeir.
Al bell mig d’aquella cuina, presó de fum i sorolls, una taula de fusta era el territori d’un gerro de violetes. En Nil va intentar agafar-lo amb les seves mans, però la mare va ser més ràpida:
—Potser és millor que el posi al menjador, sobre la llar de foc —va dir—. Sí, aquí queda més bé. La veritat, però, mai m’han agradat les violetes. Ni tampoc aquest gerro. No sé pas com en Joan li va venir el cap regalar-me aquesta cosa tan cara i delicada: acabarà trencat.
- 38** Ell va engrapar-la per les espatlles amb les seves mans i se la va acostar.

- 39** El marit era un home d'aquells que recolzen el comandament sobre la panxa quan s'escarxofen al sofà.
- 40** El pare mirava la televisió assegut en aquell sofà que tenia ja marcada de manera permanent la petjada de les seves natges.
- 41** La Júlia se n'averkonyia. No hauria d'haver deixat que el seu fill la veiés així.
- 42** És migdia, així ho marca el rellotge de paret; més concretament, són dos quarts de tres.
- 43** Vistos des de fora, qualsevol hauria dit que era la família ideal: la mare portava un vestit beix de Ralph Lauren i una jaqueta de color cru. El pare duia un jersei Raf blau marí, pantalons grisos i sabates negres. El fill duia un jersei blau clar, pantalons i jaqueta marrons i vambes vermelles.
- 44** En el front de la dona que seu al costat de la Maria se li marca una arruga central i la vena jugular li sobresurt de la superfície de la pell.
- 45** La cama de la dona es comença a moure, agafa el tovalló i hi fa tres plecs; el nen l'imita.
- 46** Arriba entre esbufecs al jardí i es posa a cavar al costat de l'arbre. De sobte, atura aquesta activitat, s'ajup i desenterra una nina.
- 47** Li va dir que no l'aguantava més i tot seguit van començar a insultar-se entre ells.
- 48** Aleshores la Marta, amb una angoixa que ofegava el seu cor localitzat sota la clavícula dreta, va confessar que li agradaven les dones.
- 49** La dona inhala i exhala amb els ulls tancats.
- 50** Cansat de jugar amb els Playmòbils, en Jordi va sortir al jardí on hi amagava un petit tresor: una nina enterrada rere el cirerer.